

NARODNI DNEVNIK

Izaja vsak dan opoldne, vzhajajoč nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.

TELEFON STEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifi.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu šte. 13.633.

Diktatura strank.

Slaba posledica splošne in enake volilne pravice je, da je volilni boj tako kompliciran, da zmaga v njem samo tisti, ki je tehnično za boj najbolj pripravljen. Mesto načela in argumenta odločajo tehnični volilni pripomočki. Naj ima kdo še tako prav in naj je osebnost tako zaslužen in sposoben mož, bo v volilnem boju vendarle brezpogojno propadel, če ne bo razpolagal z dobrim volilnim aparatom. Če nima denarja, da izdaja svoj list, če nima sredstev, da poplavlja deželo z letaki in če nima denarja, da si vzdržuje štab agitatorjev, potem je ves njegov napor zaman, ker zmagal bo nasprotnik, ki ima vsa ta sredstva.

Posledica tega je, da danes v volilnem boju ne odloča načelo, temveč samo strankarski aparat. Katera stranka ima boljši aparat, ta bo tudi zmagala, pa naj bojo njeni grehi še tako težki, njena načela še tako napačna in njene metode še tako vse obsodbe vredne. Zaradi tega se tudi skoraj ne more nova stranka, pa naj bi bila še tako potrebna, uveljaviti, ker njen strankarski aparat ni kos aparatu starejših strank, ki so na njem delale že leta in leta.

Vse to pa je povzročilo, da imamo danes mesto demokracije diktaturo strank. Zakon in naredba postane samo to, kar sklenejo stranke in narodna volja je le še brezpomembna fraza. Z njo se stranke igrajo kakor bočajo, ker s svojim strankarskim aparatom morajo svoje pristaše tako sfanatizirati, da smatrajo poveljje strank za svojo voljo.

Če so stranke na višku svoje dolžnosti, potem ni treba, da bi njih diktatura pomenila tudi zlo za javnost. Zlasti ne, kadar se vodstvo stranke voli na demokratični podlagi in je stranka faktična tvorba ljudstva. Toda premoč strankarskega aparata med vsakim drugim argumentom je to, da davno onemogočila in danes vodijo stranke samo tisti, ki imajo v rokah strankarski aparat. Iz strank so postale klike in zato je danes diktatura strank neznošna in škodljiva, ker je padla na stopnjo diktature klik.

V interesu javnosti je, da se ta diktatura čimprej neha, ker je ta diktatura samo slučajno egoistična, ozkosrčna in pristranska. Drugo vprašanje pa je, kako to kliko vreči. Zakaj posameznik je proti tej diktaturi, pa naj bo še tako napačna, brez moči. Kos bi mogel biti tem gospodarjem strankarskega aparata le cel stan.

Združena in organizirana inteligenca je n. pr. dovolj močna, da bi mogla z uspehom kljubovati vsaki strankarski kliku. Pod pogojem seveda, da je taka organizacija sploh mogoča. Upanje na tako organizacijo je danes silno majhno, ker je inteligenca tako sproletarizirana, da je gospodarsko skoraj brez moči. Vred slabega socialnega položaja pa je tudi tako zelo desorientirana, da ni v njej nobene skupnosti in da je še nekaj časa ne bo.

Z lahkoto bi zrušil vsako klikarstvo tudi kmet, ker je številčno tako močan in gospodarsko tako odločilen, da bi moral biti njegova vlada pravzaprav samoposebi umljiva. Toda ni tako! Na eni strani ni kmet idejno osamosvojen, na drugi strani ne zna zbrati tehničnih sredstev za boj, da omenimo le dva glavna momenta. Isto velja več ali manj tudi za delavca, ki je danes politično tako razcepljen, da ne predstavlja prav nobene sile.

Končno pridejo v poštev še gospodarski krogi, ki bi mogli zlomiti diktaturo strank, ali pravilneje klik. In tu treba

Glavni odbor saveza zemljoradnika proti vsaki združitvi z Nar. seljaškim klubom.

MILAN PRIBIČEVIČ VSTOPI V ZEMLJORADNIŠKO STRANKO.

Beograd, 21. februarja. Včeraj je ves dopoldan in popoldan zasedal glavni odbor »Saveza zemljoradnikov«. Poleg članov glavnega odbora iz naroda je bilo navzočih na zborovanju tudi veliko število drugih uglednih članov stranke iz Beograda in z dežele. Temu zborovanju prispevajo vsi politični krogi velik pomen, ker je vzvezi z znano akcijo Stefana Radića, da tudi zemljoradniški klub vstopi v novi »Narodni seljaški klub«. In res se je glavna razprava vodila o tem vprašanju. Skoro vsi delegati so, opisuje razmere v svojih okrajih, izražali tudi svoja mnenja o sodelovanju z »Narodnim seljaškim klubom«. Ugotovljeno je bilo, da se ni nihče izjavil proti takemu sodelovanju. Toda naglašalo se je zopet na drugi strani, da se v tem trenutku ne sme niti misliti na kako spojitve in tudi ne na tehnično kolaboracijo »Saveza zemljoradnikov z »Narodnim seljaškim klubom«. Razlog temu je ta, da so še vedno velike programatične razlike med obema skupinama. Samo v tem so se zedinili, da morajo zastopniki zemljoradniške stranke, posebno zemljoradniški poslanski klub, stati v kontaktu z zastopniki »Narodnega seljaškega kluba« in delati na to, da se zblizajo zemljoradniki cele naše drave in ustvarijo enotno zemljoradniško fronto.

Sejo je otvoril ob 9. dopoldne predsednik Voja Lazić. On je takoj v začetku naznanil, da je Milan Pribičević stopil v zemljoradniško stranko. Prav tako je skupina za kulturno in socialno akcijo, v kateri je najuglednejši mož univerzitetni profesor dr. Jovanović, tudi stopila v zemljoradniško stranko.

Po tem naznanilu je imel Voja Lazić kratek govor, v katerem je pozdravil navzoče.

Takoj za njim je prevzel besedo Milan Pribičević in razložil, zakaj je vstopil v zemljoradniško stranko. Poudarjal je, da se je vedno živo zanimal in da je tudi

delal za povzdigo kmeta. Sedaj pa tudi sam dela kot kmet na Kosovem. Ne prihaja v stranko, da bi postal kak voditelj seljakov, temveč da bo navaden vojščak in da bo kot tak posvetil vse svoje moči narodu. On je že prej pripadal zemljoradniškemu pokretu ter ni nikoli izgubil vezi s kmetom. Vedno je zastopal seljaško ideologijo in je organiziral seljaške svete.

Nato je govoril dr. Jovanović, ki je pozdravil navzoče v imenu skupščine intelektualcev ki je organizirana v klubu za kulturno in socialno akcijo. Ta klub se je sedaj pridružil zemljorad. stranki.

V tem pokretu intelektualcev on nima vloge voditelja, temveč se samo živo zanima za interese seljakov. Naglašal je, da je ta pokret velik pokret za osvoboditev kmeta, pokret, ki danes obsega 20 milijonov kmetov na vzhodu in jugovzhodu Evrope. Jutri se bo pokret razširil že na milijone duš v Aziji.

Nato je spregovoril Dušan Bogdanović, glavni tajnik »Saveza dobrovoljcev«, ki je tudi stopil v zemljoradniško stranko. Izjavil je, da se je vedno boril skupaj z Milanom Pribičevićem in da dela z njim tudi sedaj. Stori pa to temraje, ker ni bil nikoli organiziran v nobeni politični stranki.

Za tem je Joca Jovanović poročal o delovanju poslanskega kluba. Zlasti je omenjal pogajanja v HSS in razložil svoje naziranje ter naziranje in razpoloženje naroda.

Nato so se vršile volilne intelektualcev v glavni odbor. Za predsednika glavnega odbora je bil izvoljen Voja Lazić.

Razvila se je nato diskusija, ki se je je udeležilo več delegatov. V glavnem se je govorilo o sodelovanju zemljoradnikov s HSS.

S seje je bil končno izdan tudi komunique.

SVETOZAR O IZSTOPU MILANA.

Beograd, 21. febr. Glede na vstop Milana Pribičevića v zemljoradniško stranko je Svetozar Pribičević sinoči izjavil novinarjem:

»Zemljoradniki opisujejo to kot velik uspeh. Za nas to nima nobenega pomena. Za nas je faktor stranka in ne posamezne osebe. Supilo je bil velik človek in nikakor ne kak politični diletant; vendar pa je izgubil mandat, ko se je ločil od stranke. Sicer pa Milan Pribičević že od l. 1923 dalje ni več na čelu samostojno demokratske stranke.«

MAKSIMOVIC NE BO DEMISIONIRAL.

Beograd, 21. febr. O Boži Maksimoviću so nekateri listi včeraj zjutraj prinesli vesti, da bo še ta dan podal ostavko. Če bi podal ostavko, bi se v narodni skupščini lahko branil kot poslanec in ne kot minister. Toda do take odločitve ni prišlo. Čeprav so nekateri radikali nasvetovali Maksimoviću, naj

odstopi kot notranji minister, on tega ni storil, sklicujoč se na to, da je bilo dozdaj že več primerov, da so bili ministri obtoženi, pa niso podali ostavke, temveč so se branili kot ministri. S tem je ustvarjen praecedens, ki daje tudi njemu pravico, da tako postopa. Maksimović stoji pod vplivom svojih tovarišev, ki so mnenja, da ni treba podajati ostavke. Počaka naj na razpravo v narodni skupščini in na rezultat glasovanja in šele potem odloči.

Pašičevići radikali, ki tudi pripravljajo obtožbo proti Boži Maksimoviću, ne bodo te obtožbe predložili sedaj, temveč bodo počakali, da vidijo, kako bo potekla debata dne 24. t. m. Oni še naprej zbirajo gradivo in podpise ter se trudijo na vse mogoče načine prisiliti Maksimovića, da izjava posledice.

Beograd, 21. febr. Sinoči od 8. do pol 10. sta se posvetovala Uzunović in Boža Maksimović.

reči, da imajo ti krogi tudi največ sile, pa tudi največ vzroka, da to store. Razpolagajo z odličnimi tehničnimi sredstvi, so gospodarji našega kapitala in imajo tudi dovoljno samozavesti. Če bi imeli tudi dovolj volje, pa bi bila njih zmaga sigurna.

Ne tajimo, da bi imela tudi vlada gospodarskih krogov svoje slabosti, toda eno veliko prednost bi imela, da bi

mahoma dvignila nivo vsega političnega življenja. Stranke se ne bi smele zanašati le na svoj aparat in se tudi ne bi mogle, ker bi kontrolo nad njimi dobili gospodarski krogi. S tem pa nujno pride argument zopet do veljave in če že ne diktature strank, pa bi bili sigurno rešeni diktature klik.

Za začetek pa je to neprecenljive vrednosti.

Georg Brandes — umrl.

Köbenhavn, 19. februarja. Danes ob 9. zvečer je umrl — Georg Brandes.

Voditelj evropske demokracije borec za boljše človeštvo je bil Georg Brandes. Pred dobrim pol stoletjem je napisal svoje prvo epohalno delo »Glavne smernice v literaturi 19. stoletja«, kot privatni docent estetike na köbenhavski univerzi. V prvi vrsti literarno je bilo to delo, toda po svojih mislih je bilo posvečeno boju za zmago demokracije. Popolno svobodo raziskavanju; razvoj humanitete v pesništvu, so bile glavne zahteve Brandesa. »Kar se ne giblje v tem toku, je usmerjeno v Bizanc.« Ogorčeni so bili vsi reakcionarci in od škofa do zadnjega vernika navzdol je vse kričalo proti ateistu Brandesu. Ta pa je šel svojo pot navzgor in dosegel višine, ki so dostopne le prvim med velikimi.

Brandes je bil v ozkih stikih z vsemi kulturnimi ljudmi Evrope. Andersen mu je še čital svoje pravljice in v mladosti je poznal še ljudi iz velike francoske revolucije. Kot prvi se je zavzel za Ibsena, uveljavil celo vrsto pesnikov ko Hermann Banga, Vrhlickega, Sienkiewicza in bil eden prvih, ki je spoznal globino Leva Tolstega in Nietscheja. Bil je osebni prijatelj Turgenjeva, Gorkega, poznal se dobro s Flaubertom in Zola-jem in vedno znova je odkrival Evropi nove talente.

A obenem tudi stare. Njegovo delo o Shakespearu, napisano pred 40 leti, je še danes nedoseženo. Zlasti pa se je proslavil s svojim »Vollairom«. Mojsrovine so nadalje njegove knjige o Goetheju, Lasallu in Caesarju.

Oznanjevalec novih idej je bil vedno Brandes in zato je zlasti mnogo skrbi posvečal mladini. Ker je bil na köbenhavski univerzi odklonjen kot profesor, je hotel priti na dunajsko. Toda tudi tu so odklonili tako nevarnega človeka. Toda mladina je bila vedno za Brandesom in je morala biti. Zakaj blesteč govornik je bil Brandes in pri tem borben do skrajnosti. Nad 85 let star in še vedno je bil borec in njegov pogled še ni izgubil ognja borca.

Večna slava spominu velikega borca, večna slava spominu velikega Brandesa.

SPORAZUM MED ANGLIJO IN CENOM O HANKOVU.

Hankau, 21. febr. Včeraj je bil podpisan sporazum med zastopniki Vel. Britanije in zunanjim ministrom kantonske vlade o koncesijah Vel. Britanije v Hankau-u.

Poljujejo se vesti, da so bile severne čete potolčene in da beže pred kantonskimi četami. V Hankau-u je obsedno stanje. Delo počiva. Delavstvo je pozvalo angleške vojske in čete guvernerja, naj se oddaljijo od Sangaja in izroče mesto kantonskim četam.

HANGCAVSKO BITKO ODLOČILE RUSKE STROJNICE.

London, 21. febr. Iz Sangaja javljajo: Bitka, s katero je kantonska armada osvojila Hangčou, je bila dobljena s pomočjo stoltnj strojnih pušk, ki so jih organizirali Rusi, in pa s podkupovanjem, zaradi katerega so tisoči vojakov prešli h kantonski armadi. Borba je bila huda. V Sangaju so Kantonski organizirali generalni štrajk delavstva, ki ima namen podpirati napredovanje kantonskih čet proti Sangaju. Stavka okrog 60.000 delavcev in sicer v glavnem delavci na pošti, v električni centrali in pri tramvaju. Zaradi kritične situacije so v pripravi prostovoljci, policija in angleški mornarji.

Dr. Emil Stefanovič:

Manišinski svet

Osem celih let smo mi Slovenci govorili o naših zaostajanih bratih; govorili smo in pisali članke ter novice o nasiljih — storili pa nismo ničesar! Razni politični dogodki doma in v svetu so zadnje dni ponovno obudili vprašanje teh naših narodnih manjšin, posebno pa one v Avstriji. Časopisna polemika se je začela z znanim člankom odličnega evropskega manjšinskega delavca in zastopnika naših Nemcev v Sloveniji, g. dr. Morocuttiija, ki je v »Narodnem Dnevniku« prvi obrazložil svoje nazore o vprašanju naših narodnih manjšin: nemške v Jugoslaviji in slovenske v Avstriji. Odgovorila sta mu dva Slovenca: g. Anton Lojovic v »Jutru« in g. Andrej Gabršček v »Narodnem Dnevniku«. Prvi se je postavil na stališče, ki je diametralno nasprotno Morocuttiijevemu, drugi je pa potegnil svojo linijo med obema nazoroma.

Historia docent! — in ta zgodovina nas uči, da je fridenzizem slabo sredstvo za reševanje manjšinskih vprašanj, če pa je bil fridenzizem že prej slabo sredstvo, je danes vsled razmer nove evropske politične konstelacije še slabši, a najboljši baš za reševanje vprašanj slovenske manjšine v Avstriji in nemške v Jugoslaviji. Konture bodoče evropske mednarodne politike, ki se pričajo odražati iz povojnega kaosa, silijo nas Jugoslovane in Nemce k čim tesnejšemu prijateljstvu in zavezništvu, to prijateljstvo in pa zavezništvo bo pa lahko trdno samo tedaj, če ga ne bo grenila neurejenost naših obojestranskih manjšinskih vprašanj. Radi tega je ureditev teh vprašanj conditio sine qua non za vsako naše iskreno zблиžanje in sodelovanje. To vprašanje se pa lahko zadovoljivo reši samo potom iskrenega in prijateljskega sporazuma. Zato predlagam, da se ustanovi v Mariboru, ki je kot mejna točka med svobodnimi Jugoslovani in svobodnimi Nemci in kot središnja vez med Beogradom, Zagrebom in Ljubljano na eni strani ter Berlinom, Dunajem in Celovcem na drugi strani za najprikladnejši: »Manjšinski Svet«, pri katerem naj sodelujejo tudi Nemci v naši državi, ki naj prevzame našo težko nalogo reševati vse probleme tihoče se naših obojestranskih manjšin.

V to svrhu sem izdelal tudi načrt pravilnika, ki naj bi bil osnova za nadaljno razpravljanje o tem predmetu. Ta svoj predlog in osnutek stavim v diskusijo naši narodni javnosti.

Pravilnik, katerega sem izdelal, se glasi:

Pravilnik manjšinskega sveta.

Ime: Organizacija se imenuje: »Manjšinski Svet«.

Sedež: Sedež Sveta je v Mariboru.

Namen: Namen »Manjšinskega Sveta« je:

1. dati inicijativo in poskrbeti, da se osnuje sličen »Manjšinski Svet« na Koroškem;
2. ustanoviti iz obeh svetov »Manjšinski Sovet«;
3. sprejemati pritožbe slovenske manjšine v Avstriji in nemške v Jugoslaviji, proučevati te pritožbe in sploh vse probleme tihoče se rešitve manjšinskega vprašanja;
4. sestavljati načrte in predloge v svrhu rešitve teh vprašanj in delovati potom svojih oblasti in vlad, posebno pa zunanjih ministrov na to, da se čimhitreje in čimugodnejše rešijo;
5. pospeševati medsebojne stike, zlasti pa obmejni tujski promet;
6. relovati za zблиžanje in prijateljstvo med Jugoslavijo in Avstrijo ter Nemčijo.

Članstvo: »Manjšinski Svet« sestoji iz po dveh zastopnikov vsake politične stranke, ki odobrava njegovo ustanovitev in program in po iz enega zastopnika enakih kulturnih itd. društev. Stranke in društva določajo svoje zastopnike avtonomno in za dobo enega leta.

Vodstvo: »Manjšinski Svet« izvoli izmed svojih članov predsednika, dva podpredsednika, dva tajnika in blagajnika. Ostali člani so odborniki.

Seje: Seje sklicuje in vodi predsednik, v njegovi odsotnosti pa eden podpredsednikov. V nujnem slučaju ima pravico do sklicanja seje vsaka v svetu zastopana stranka.

Sekcije: Po potrebi se ustanove v okvirju »Manjšinskega Sveta« sekcije, ki so njegovi posvetovalni strokovni organi. Take sekcije so lahko: politična, kulturna, prosvetna, gospodarska, socialna itd.

Pozno spozna je.

V »Samoupravi« se še nadalje razpravlja o slovenskem problemu. V zadnjem članku pravi avtor, da je treba čim bolj pospeševati industrializacijo Slovenije, ker je industrializacija Slovenije najboljša obramba države.

Veseli nas, da je tudi glavno glasilo radikalne stranke spoznalo, da je demontiranje slovenske industrije glupost, ki se je mogla poroditi pač samo v kaosu povojnih časov. Ali zakaj se to spoznanje že ni rodilo prej, zrakaj ni Beograd že preje poslušal argumentov Slovenije? Koliko težkih razočaranj bi bilo prihranjenih Sloveniji in kako vse drugačna bi bila gospodarska moč države, če bi bila tu krepka in dobro delujoča slovenska industrija.

Pa dast je to spoznanje pozno, smo ga vendarle veseli, ker je dokaz napredka in ker smemo upati na boljšo bodočnost. Treba pa je, da ne ostane samo pri platoničnem spoznanju, temveč da bo vlada tudi dejansko začela podpirati slovensko industrijo.

V prvi vrsti z delom in naročili. Dobave stvari, ki se izdelujejo v naši državi, se morajo naročiti samo doma in vse naročbe v tujini se morajo nehati. Tudi naročila na račun nemške vojne odškodnine se smejo izvršiti le za stvari, ki jih v naši državi absolutno ni mogoče izdelati.

Ce pa se hoče dvigniti industrijo v Sloveniji, potem je treba tudi skrbeti, da bo imela industrija cenovni kredit. Zlasti pa danes, ko naši industriji silna gospodarska kriza. Ta kriza ni prav nobena fraza, temveč kruta resnica in samo žalostno je, da se najdejo merodajni ljudje, ki mislijo, da so si gospodarsko krizo izmislili gospodarski krogi, zato da bi jim ne bilo treba plačati davkov.

In ker smo že pri davkih, treba tudi o njih izpregovoriti par besedi. Velik del sloven-

skih podjetij dela danes samo za davke. Da pri tem podjetja ne morejo uspevati, je jasno. Zlasti neznosna pa je za slovensko industrijo davčna neenakost. Kako naj vendar konkurira slovenski industrijalec z beograjskim ali zagrebškim, če pa mora plačevati še neprimerno večje davke! Ni pa zadosti, da finančni minister samo govori o novi davčni politiki, temveč ta se mora pričeti izvajati! In še nekaj! Če misli finančni minister dovoliti moratorij za davčne zaostanke, potem sme po našem mnenju ta moratorij veljati v prvi vrsti le za one, ki so vedno plačevali davke. Moratorij bi moral torej v prvi vrsti veljati za Slovenijo, ne pa za južne kraje, kjer so se davki neredno plačevali. Reklo bi se nagajati slabe davkoplačevalce, če bi se jim sedaj, ker so mnogo dolžni, dovolil moratorij. Moratorij mora biti v oporo onim, ki so storiili svojo dolžnost do države, en pa onim, ki so dosledno grešili nad državo. Ena najtežjih stvari za našo industrijo je, da je premalo pravne sigurnosti. Kdor dobavlja blago v južne kraje, ta mora vedno tvegati, da izrubi polovico svojih terjatev. Kakor je gladko izvedljiva eksekucija v Sloveniji, tako mora biti tudi v južnih krajih. Ali smo ena država, ali nismo!

Veseli nas, da je glupa propaganda o demontaji slovenske industrije pokopana. Ampak iz besed je treba preiti k dejanjem in slovensko industrijo v resnici pričeti podpirati. Pa bo slovenski problem zelo hitro rešen.

Sirite „Nar. Dnevnik“

~~~~~

Oblastne skupščine.

Vsi mandati v Sloveniji potrjeni.

Upravno sodišče za Slovenijo s Prekmurjem v Celju je v svojih obdih sejah od 9. in 16. februarja t. l. overilo izvolitev vseh od glavnih volilnih odborov za izvoljene proglase in objavljene člani oblastne skupščine za ljubljansko oblast.

Istotako je overilo tudi izvolitev vseh članov oblastne skupščine za mariborsko oblast, v kolikor ne gre za Medjimurje (sreza Čakovce in Prelog) in razun mandata Franca Hodoška, posestnika v Zenkovcih št. 59 (sreza Murska Sobota), glede katerega se vrše še poizvedovanja. Overovljenje članov, izvoljenih v sreza Čakovce in Prelogu je izvršilo upravno sodišče za Hrvatsko i Slavonijo z Medjimurjem v agrebu.

Ljubljanska oblastna skupščina.

Uradno se objavlja: Prva seja oblastne skupščine ljubljanske oblasti se vrši v Ljubljani dne 23. t. m. Skupščina se sestane ob 8. zjutraj v sejni dvorani občinskega sveta v Mestnem magistratu. Spored za 1. in 2. sejo je določen z Uredbo št. 303 o poslovnem redu v oblastni skupščini (Uradin list št. 97 iz leta 1922). Oblastni odbor bo imel začasno svoje prostore v hiši Kmetijske družbe, Turjaški trg, II. nadstropje.

PRVA SEJA.

Prvi seja predseduje najstarejši član skupščine (v Ljubljani g. Gostinčar). Ko polože vsi poslanci svoja pooblastila, sestavi dva tejnika, ki se izvolita iz najmlajših članov skupščine, zapisnik vseh prisotnih članov. Na podlagi spiska vseh članov, poslanega

oblastni skupščini od upravnega sodišča, se ugotovi, če je prisotna vsaj tretjina overovljenih članov. Ko se to ugotovi, se člani skupščine takoj zaprisežejo.

Nato se izvoli predsedstvo skupščine obstoječe iz predsednika, podpredsednika in treh tajnikov. Predsedstvo se izvoli s tajnim glasovanjem in z absolutno večino. Pri enakosti glasov je izvoljen starejši član.

Ko je predsedstvo izvoljeno, otvori veliki župan s kraljevim ukazom zasedanje skupščine.

Skupščina izvoli nato oblastni odbor, ki ima pet do osem članov. O njih številu odloča takoj skupščina sama.

Po najnovejši odredbi notranjega ministra se člani v oblastni odbor ne volijo po porcu, temveč z absolutno večino glasov. Skupščina določi tudi višino nagrade članom oblastnega odbora. Radičevci, ki imajo v zagrebški oblasti absolutno večino, so sklenili, da bod dobivali člani odbora po 4000 dinarjev mesečno.

Skupščina določi nato še dnevni red prihodnje seje, sklicati ga mora sporazumno z velikim županom.

Na eni prihodnjih sej sklepa nato skupščina o oblastnem proračunu, ki ga predloži oblastni odbor.

Seje oblastne skupščine so javne. Na zahtevo velikega župana, predsednika skupščine ali pa petih članov pa se morejo proglasiti za tajne.

Člani oblastnih skupščin ne uživajo imunitete.

Politične vesti.

= Sobotna seja skupščine se je pričela skoraj točno ob deseti. Po odobritvi zapisnika zadnje seje je odgovarjal notranji minister Boža Maksimović na interpelacijo demokrata Pere Markovića vsled nepravilnega postopanja srezkega načelnika v Prokuplju. Tu je namreč priredil Davidović shod in ob tej priliki so razobesili ljudje državne zastave. Po mnenju srezkega glavarja pa je razobesjanje zastav prepovedano in zato so bili vsi, ki so razobesili državne zastave precej obetno kaznovani. V svojem odgovoru je dejal Maksimović, da je imel srečni načelnik prav, ker državne zastave se smejo razobesati le na državne praznike ali pa ob prihodu kralja. Vendar pa je šel srezki glavar predaleč in zato ga je upokojil. Opozicija je seveda proti nazoru notranjega ministra glasno ugovarjala in prišlo je v skupščini do velikanskega hrupa in trušča.

Vladna večina pa je bila z naziranjem notranjega ministra zadovoljna in je prešla na dnevni red. Kot prvi je govoril hrvatski federalist dr. Polić. Grajal je, kako pri nas vedno bolj propada parlamentarizem in kako vedno bolj napreduje partizanstvo. O zunanjih politikah se v parlamentu sploh ne govori več. Največja napaka sedanje vlade je, da ni v njej Hrvatov. Prejšnja firma narodnega sporazuma je bila navadna konvencionalna laž, ker se pod prejšnjo vlado ni v nobenem oziru nič storiilo za enakopravnost Hrvatske. Ves efekt narodnega sporazuma je samo to, da so radikali onemogočili Radiću, da bi obnavil svojo prejšnjo politiko. Nato je govoril Polić o gospodarski krizi, ki bo po njegovem mnenju trajala še par let. Siromaštvo postaja v vsej državi vedno večje. Končno je še enkrat govoril proti strankarstvu in izjavil, da bo glasoval proti proračunu. — Za njim je govoril zemljoradniški poslanec Joca Jovanović. Pravi, da je kritika proračuna nepotrebna, ker itak vsi priznavajo, da je proračun slab. Proračun zopet ni realen in v njem ni niti zaključnih računov, niti reparacij in niti odplačil za teče dolgov. Najbolj se kaže gospodarska kriza na vasi. Ne ena vlada se še ni dosedaj resno pobrignila za kmeti. Zato je siromaštvo na deželi vedno večje. Graja našo zunanjo politiko, ki je na vsej črti negativna. Niti z eno sosednjo državo nimamo res urejenih odnosov. Sicer pa bo o zunanjih politikah govoril obširneje, ko pride v razpravo proračun zunanjega ministrstva. Glasoval bo proti proračunu. Nato je bila seja skupščine odgodena in se vrši prihodnja v četrtek.

Na dnevnem redu je obtožba radičevcev proti notranjemu ministru vsled volivnega terorja.

= Obtožba proti Maksimoviću. Poleg zasedanja oblastnih skupščin bo najvažnejši politični dogodek vsekakor četrtkova seja skupščine, ko se bo razpravljalo o radičevski obtožbi proti Maksimoviću. Zlasti veliko zanimanje vlada za skupščinsko sejo, ker je znano, da je velik del radikalov silno nezadovoljen z Božo Maksimovićem. Posebno pašičevci ne prikrivajo svojega nezadovoljstva, temveč so že opetovano zahtevali, da Maksimović odstopi. Drugo vprašanje pa je seveda, če bodo hoteli radičevcem narediti to veselje in glasovati za njih obtožbo. Le malo verjetnosti je, da bi pašičevci to storiili. V soboto se je namreč že vršila seja radikalnega kluba, na kateri se je razpravljalo o radičevski obtožbi. Vsi radikalni voditelji so poudarjali, da v četrtek ne gre za Maksimovića, temveč za stranko in je zato vsak član radikalne stranke po svoji strankarski disciplini dolžan, da pride h seji in da glasuje proti radičevcem. To stališče je tudi klub skoraj soglasno. Opozicija pa kljub temu markira, ko da bi morebiti četrtrek prinesli iznenadenje, ker se o obtožbi glasuje tajno. Po našem mnenju pa so ti upi prazni, ker vrana vrani oči ne izkluje.

= Po zmagi kantonske armade. Vpliv zmage kantonskih čet se že kaže v samem Sangaju. Kitajski delavci so pričeli stavkati in je takoj prvi dan stakvalo 40.000 delavcev. Vsled stavke trpi francoska koncesija v Sangaju silno pomanjkanje vode. Skoraj sigurno je, da bodo stavkajoči delavci povzročili tudi nemire ter skušali vsaj kitajski del mesta izročiti kantonski armadi. Ta prodira v forsiranem tempu proti Sangaju. Angležji se vedno bolj pripravljajo za obrambo Sangaja. Dospele so nove čete in nove bojne ladje so odposlane v Sangaj. Tudi Amerika je poslala nove čete. — Maršal Sun ne misli več braniti Sangaja, temveč se je umaknil na sever. Razpad njegove armade pa se nadaljuje. — V popolnem razkroju je tudi armada maršala Vupejuna. Velik del njegove vojske je že prestopil h kantonski armadi. — Pogajanja med zunanjim ministrom kantonske vlade Čenom in Vel. Britanijo se niso obnovila, ker je Vel. Britanija odločno odklonila njegovo zahtevo, da mora angleška vojska zapustiti Sangaj. — Konflikt se vedno bolj posuše, in skoraj pride do odločilnih dogodkov.

Ch. Lucietto:

Spomini francoskega vojnega detektiva.

Ko smo ga zapustili je imel policijski šef v žepu potrebna aretacijska povelja, za nas pa je bilo še bolj zanimivo, da smo zvedeli, da je bilo izdano povelje za vse švicarske čete od Bodenskega jezera do Tassinskega kantona, da se pod pretvezo manevrov postavijo v vojno stanje.

Videli smo, kako so na vse strani odhajali vojaški avtomobili in motorni kolesarji, ki so nosili v vse kote dežele to povelje, kajti radi resnosti zadeve general ni tega zaupal niti telegrafu, niti telefonu, sicer bi bili Nemci lahko zvedeli to novico.

Še isto noč je policija aretirala Kohrja in Wahleanderja, ravno ko sta spravila svoje stvari v kovčke, med tem ko je polkovnik Otto Ulrich, o pravem času obveščen od Irme Staub, srečno odnesel pete. Kot sem pozneje zvedel, je bil Kohr obsojen po prizanesljivosti sodnikov samo na 45 dni zapore in 500 frankov kazni, Wahleander pa na tri mesece zapore in tisoč frankov kazni.

Kar se tiče polkovnika Ulricha, je bil pa v odsotnosti obsojen na dve leti zapore in pettisoč frankov kazni.

V njegovem delavnem kabinetu smo našli vso nje-

govo korespondenco in prepise šifriranih brzojav, ki so se nahajali v Brnu.

Tudi smo zvedeli, da je vsak od teh treh špijonov dobival po sedemtisoč mark na mesec.

Ta špijonska tolpa je bila torej razpršena. Sedaj sem moral samo odkriti še njih sokrivce, ki so delovali v okolici Pariza in za našo fronto. Še isti večer sem se poslovil od tovariša Nabodija, kojega pomoč mi je bila tako koristna in odpočoval sem v S. kjer se je tedaj nahajal naš centralni urad za protišpijonažo.

Poročal sem svojemu šefu o ženevskih dogodkih in dal mi je svobodno roko za nadaljne postopanje v špijonski zadevi.

38. poglavje:

Zamotana zadeva.

Pravi šef nemške špijonaže v Ženevi, ki se je predvsem bavil z novačenjem in pošiljanjem agentov v Francijo se je imenoval Königer in je stanoval v Parizu v ulici Prévost Martin.

Ni bil samo v zvezi z Irmo Staub, temveč tudi z znamenito Fräulein Doktor, ki je imenito vodila špijonažni urad, ki so ga vpustili Nemci v Anversu.

Föniger je komandiral v Ženevi, toda v istini samo po poveljih, ki so izhajala iz osrednjega poročevalnega urada nemške armade, ki se je nahajal v Freiburgu v Breisgauu in kojega zastopnik v Ženevi je bila neka ženska, koje pravo ime nismo nikdar mogli zvedeti, ki so ji pa dali priimek: »La Rouquine.«

Nihče ne bo nikoli zvedel koliko zla je storiila ta ženska Franciji in njenim zaveznikom. Irma Staub je bil naravnost nedolžen angelj v primeri z Rouquino, kajti ta se ni ustrašila nobenega sredstva, tudi umora ne, da doseže cilj katerega si je bila postavila.

Ni poznala polovičarskih odredb: kogar so ji bili označili za sumljivega, ta je že bil zapisan smrti.

La Rouquine je imela dva pomočnika: poročnika Königerja, o katerem smo govorili in Linsenmengerja, s katerim se bomo še bavili. Njegova četa pa je sestojala iz samih francoskih vojnih beguncev, izmed katerih hočem omeniti samo sledeče: Michel Cayer, Barrio, Murat, Perrin, Vignon Forestier, Franciscond, Mourier, Chapeyron in slednjič Guaspere, eden najnevarnejših zločincev, ki sem ga sploh kdaj spoznal.

Tudi dve ženski sta se nahajali v tej tolpi: Anne Garnier in Yvonne Schadeck.

Nalašč sem navedel tukaj nekaj imen, da odgovorim na očitanja nemških listov, ki so se bahali, da našemu francoskemu uradu niso bila znana skoraj nobena imena nemških špijonov. Če za sedaj ne objavim popolnega seznama špijonov, moram zato imeti taktne vzroke. Kar se tiče n. pr. Irme Staub, dobro vem, da je bil to samo eden psevdominov slavne vohunke. V resnici je bila plemenitega rodu in njeno pravo ime se začinja s črko H in knoča s črko R.

(Dalje prihodnjik.)

Originalen program novega intendanta ljubljanskega gledališča.

V zagrebških »Novostih« z dne 16. februarja je izšel interesanten članek o novem ljubljanskem intendantu. Mislamo, da bi bil greh, če ta članek ne bi spoznala tudi slovenska javnost in zato ga objavljamo dobesedno. Članek se glasi:

»Že dalj časa se je vodila za mesto intendanta ljubljanskega gledališča borba. Dosedanji upravitelj Matej Hubad je postal ravatelj konservatorija, na njegovo mesto pa je imenovan znani kulturni delavec (!) g. Rado Kregar.

Našemu dopisniku je očrtal novi upravni smernice svojega programa in dejal v glavnem sledeče:

Ljubljansko gledališče mora voditi tako kulturno politiko, ki je v skladu z državnim politiko (!!). Gojiti mora misel državnega in narodnega edinstva (!), zblížiti Slovence in Srbov in Hrvatov, s tem, da širi njih kulturo in ustvari tako zopet podlago v razvoju našega naroda (!). V tem je brezpogojno obstojna pravica gledališča (!). Gledališče morajo v prvi vrsti gojiti dela narodne kulture, ki so lastnina naroda, in šele potem dela svetovne literature. Ako je naše gledališče v resnici žarišče kulture in naša neobhodna potreba, potem ne smemo dopustiti, da pride valed finančnega vprašanja v opasnost. Toda finančno vprašanje ni samo stvar ministra prosvete ali finančnega ministra. To vprašanje treba deloma rešiti v lastnem delokrogu. Predvsem je treba, da gledališča uprava samo racionalno gospodari. Potem je treba, da mu pomaga tudi mestna občina.

Na žalost moram konstatirati, da pri nas v Ljubljani pada zanimanje publike za gledališče. Nočem razpravljati o razlogih, vsled katerih je tako. Dohodke treba prepustiti za kritje tekočih izdatkov. Za izvršitev tega programa je potrebna reorganizacija propagande, ki je za vsako idejno delo važen faktor.

Nato objavljajo »Novosti« se to-le zanimivo biografijo. Arhitekt profesor Rado Kregar se je rodil leta 1893. v Ljubljani. Dopršil je visoko tehniško šolo na Dunaju. Deloval je literarno, kot arhitekt, kot scenograf v dramskem in opernem gledališču v Ljubljani, slednjič pa je sodeloval tudi na tujih razstavah. Nekaj časa je bil tudi honorarni učitelj na tehnični fakulteti ljubljanske univerze. Na dekorativni razstavi v Pragi je bil odlikovan z nagrado za gledališke inscenacije. Njegove kritike v gledaliških vprašanjih so vzbujale splošno pozornost. Dosedaj je bil profesor na srednji tehnični šoli v Ljubljani.

K tej divno lepi biografiji bi pripomnili samo to, da ne verujemo, da bi mogla v katerem slovenskem resnem listu iziti. Priobčili pa smo jo, ker je interesantna in propagandna. Dostavljamo le, da je v biografiji izpuščeno, da je g. Kregar bil tajnik mestnega odbora radikalne stranke v Ljubljani.

Sicer nas pa biografija niti primeroma ne zanima tako, kakor pa program novega intendanta. Priznamo, da je ta program tako velezanimiv, da ne bi nikdar mislili, da je sploh tak program mogoč.

G. Kregar pravi, da mora ljubljansko gledališče voditi tako politiko, ki je v skladu z državnim politiko. Izjavljamo odkrito, da te modrosti ne razumemo in da je nam neumljiva celo tedaj, če bi g. Kregar dostavil, da z državnim kulturno politiko. Naloge države so vendar absolutno drugačne, ko pa naloga gledališča. Če bi bila pri nas na vladi stranka, ki izpoveduje čisto določen svetovni nazor in ki bi ne trpela poleg svoje ideologije nobene druge, potem bi to še razumeli. Ampak zaenkrat še nismo pod vladno komunistov ali pa fašistov, da bi bila

vsaka nekomunistična ali protifašistovska misel prepovedana. In tudi v srednjem veku nismo več, da bi bile dovoljene samo božanske igre.

Ali pa je mislil morda g. Kregar, da se mora naša gledališčna kulturna politika vjemati z vsakokratno kulturno politiko vlade? Ali naj nazadnje gledališče dela reklamo še za vladajočo stranko? In morda v vsaki sezoni za drugo vladno, če bo to sploh zadosti, ko pa se naše vlade običajno ne drže niti eno sezono!

Nadalje pravi g. Kregar, da mora gledališče gojiti narodno in državno edinstvo in torej najbrže misli pod državno politiko ono, ki izpoveduje, da Slovenci niso narod, temveč le pleme in da je slovenščina le dialekt?

Recimo, da je to vse pravilno, toda kako naj gledališče goji narodno edinstvo? Ali bo dajalo samo predstave v jugoslovanskem jeziku, ki ga sploh nikjer ni? Ali pa kar kratkoma v srbohrvaščini? Ali bo še gojilo slovenski jezik, ali pa skušajo ustvariti nov skupen jezik? Kako naj vendar goji narodno edinstvo?

Ali morda s tendenčnimi igrami, v katerih se bo do obupnosti deklamiralo o državnem in narodnem edinstvu? In ali se ne bodo smele predstavljati slovenske igre, v katerih se bo slovenščina omenjala kot jezik, slovenski narod pa kot narod?

Kaj pa je sploh narodno edinstvo? V političnem življenju bi moglo imeti še nekaj smisla in bi se ga moglo še nekako predstavljati, ker se tiče predvsem uprave. Ampak kdo naj to edinstvo uveljavi v kulturnem življenju in celo v gledališču, ki je nerazdružljivo zvezano s slovenskim jezikom?

Strmimo in strmimo nad to divno nalogo, ki jo ima odslej slovensko gledališče, da goji narodno edinstvo!

Seveda bo moralo skrbeti naše gledališče tudi za zblížanje s Srbi in Hrvati in g. Kregar pravi celo, da je v tem njegova obstojna pravica. Že davno pred vojno je naše gledališče uprizarjalo srbohrvatske igre in v tem oziru je vsaka pripomba odveč. Da bi pa bila le v tem obstojna pravica gledališča, je trditev, ki je pač edinstvena!

Nimamo prostora, da bi na tem mestu podrobno ocenili še izvajanja g. Kregarja v tehniškem oziru.

Le eno naj še konstatiramo: Ljubljansko gledališče je slovensko reprezentativno gledališče in samo kot tako ima zmisel in pravico, da je državno gledališče.

Za slovensko gledališče pa nima g. Kregar niti besedice!

In da besede umetnosti ni v programu g. Kregarja, treba tudi konstatirati.

Ti dve konstataciji pa povesta vse in sedaj bi samo še to radi znali, kako si misli g. Kregar brez poudarka slovenskega gledališča propagando?

Pač pa vemo to, da za program g. Kregarja mi ne bomo mogli delati nobene propagande, pač pa bomo propagirali program, ki ne bo slonel na žurnalistični in strankarski frazi o narodnem in državnem edinstvu. A. Z.

Zofka Kvedrova.

PREDAVANJE GE. MINKE GOVEKARJEVE

Včeraj, v nedeljo dne 20. t. m. je predavala v univerzitetni zbornici ga. Minka Govekarjeva o delu in življenju slovenske pisateljice Zofke Kvedrove.

Ga. Govekarjeva je v svojem skoro dveurnem predavanju podala sliko Zofke Kvedrove, o kateri dosedaj Slovenci še nimamo kake obširnejše biografije, dasi je morda do sedaj najnadarnejša slovenska žena. Predavanje ge. Govekarjeve se je opiralo na številne citate iz del Kvedrove ter na obširno korespondenco, ki jo je Kvedrova v življenju zelo gojila.

Zofka Kvedrova se je rodila dne 22. aprila l. 1878 v Ljubljani, v Kolodvorski ulici št. 22. Njen oče je bil najprej železniški sprevodnik, ko pa je bil na železnici odpuščen, se je oprijel cele vrste poklicev ter je bil končno majhen trgovčič in občinski tajnik. Družina Kvedrove se je preselila v Lož, nato pa v Novo vas na Blokah in v Retje pri Loškem potoku. Zofka je imela še dva, za nekaj let mlajša brata, ki oba še živita.

V svojem kratkem življenjskem koncem knjige »Jedanaest novel« pripoveduje: »Odsel sem v onem lepem in zanimivem kraju Kranjske, kjer se zaganja kraška burja v nedogledno črno gozdovje na meji Kranjskega in hrvaškega gorskega okraja, tam pri Prežidu in Čabru. Ta kraj je Lož na Notranjskem.

V ljusko šolo je hodila na Blokah, višje

razrede pa je dovršila v Lichtenurnovem zavodu v Ljubljani. Ko je dovršila ljudsko šolo v Ljubljani, je odšla k starišem v Loški potok. Njen oče je ni mogel dalje dati v šolo.

Zofkina mladost je temna in težka. Oče, dasi drugače dobrušen človek, je bil zelo vdan pijaci, radi česar je njegova žena, Zofkina mati, zelo trpela. Strelovod njuje jeze pa je bila navadno Zofka. Oče je naklanjal Zofki le malo ljubezni, mati pa prav nič. Uteho je našla v božji naravi. Udarce življenja pa je nosila Zofka z visoko dvignjeno glavo in z ledenim obrazom.

V Retju se Zofka domačini zelo ljubili. Z veseljem se je vedno spominjala, da so ji za god nosili domači fantje in dekleta celo naročje šmarnic.

Tedaj se je Zofka seznanila s slovenskim pesnikom, ki jo je v pisanih navduševal za slovo in jo nagovarjal, naj kaj napiše in kje priobči.

Leta 1896 si je Zofka potakala službo v Kočevju kot manipulantka. Ni je strpelo več na domu. Leto pozneje pa je že sedela v odvetniški pisarni dr. Ivana Sušteršiča. Takrat jo je prišlo prvo veselje za literarno ustvarjanje in pisala je, kadar in kjer je mogla: v pisarni, skrivaj in v vednem strahu, da je sollicitator ali celo šef ne zaloti. Tudi pesniti je pričela, vendar pa ji je proza bolj ugajala. Kar samo se ji je pripovedova-

nje snovalo v povestice. Poslala jih je »Slovenki«, »Edinosti«, »Slovenskemu Narod«, »Ljubljanskemu Zvonu«, in »Dom in Svet«. Prva Zofkina Critica je bila priobčena v »Slovenki«, marca 1898 l. pod naslovom »Kapev strica« in psevdominom »Milena«. Podpisovala se je še s psevdonimi »Zmagoslava K.-r.«, »Zofija«, »Z. K.-r.«, »Ziška« in »Zofka«.

Komaj je zastavila Zofka pero, je v desetih mesecih priobčilo pet slovenskih listov 80 njenih črtic in novelet. Pisala pa je takrat tudi že nemško.

Leta 1899 je odšla v Trst s trdnim sklepom, da se ji šele tam odpro »vrata v svet«. Vstopila je v redakcijo »Edinosti« in »Slovenke«.

V Trstu se je čutila Zofka zelo osamljeno. Občevala je le z Etninom Kristanom in s Franom Klemenčičem. Že tedaj pa se je seznanila z medicinem Vladom Jelovškom, svojim poznejšim možem. O njem pravi v nekem pismu: »Piše mi že od lanskega septembra vsak dan, a jaz mu odgovarjam vsak teden.«

Pričela pa si je dopisovati tudi s češko pisateljico Gabrielo Preissovo in z nemškim profesorjem dr. B. Maquardtom iz Zürichu. Ta nemški pisatelj je vplival nanjo v estetskem in sploh kulturnem oziru zelo ugodno ter ji je bil očetovski doberhoten svetovalec, ko je sklenila, da se preseli v Švico.

Ceprav je imela le osem razredov ljudske šole, vendar jo je rektor univerze v Bernu radi njene visoke inteligence sprejel kot redno slušateljico filozofije. V Švici je v raznih nemških listih priobčila nekaj novel.

Leta 1900 je odšla v Prago, kjer se je nahajal njen izvoljenec Vladimir Jelovšek.

Istega leta je izdala svojo prvo knjigo: »Misterij žene«. Kakor večina tedanje mlade literarne generacije v vsaj Evropi, je bila tudi Zofka Kvedrova pod vplivom doslednega realizma (naturalizma) in dekadence. Ljubljana je zlasti socialne motive, motive iz trpljenja in življenja naših žena in otrok. Erotika in njeni umetnosti je globoka, odkrita in za tedanje čase naravnost smelo drzna. Njena dela so zdrava, sočna in polna življenja. Knjiga »Misterij žene« je dosegla znaten uspeh, hkrati pa tudi najstrožje obsojanje s strani naših moralistov.

V Pragi se je seznanila Kvedrova s takojšnjimi socialisti, akademiki: Dermot, Lončarjem, Lotričem, Kristanom, Hacinom, Lahom, Vopotičem in drugimi.

Seznanila pa se je tudi z mnogimi znamenitimi češkimi ženskami: Ruženo Svobodo, Olgo Jastrovo, Terezo Novakovo, Heleno Maližovo, s feministko Franto Plaminkovo ter z mnogimi uglednimi češkimi in nemškimi literati. Priv priščno prijateljstvo pa jo je vezalo z Zdenko Naskovo. Korespondenca s to inteligentno Čehinjo, ki je tako zelo vplivala s svojo fino izobrazbo na razborno Zofko, sega prav do zadnjega leta Kvedrove. Naskova je prevedla zelo mnogo Zofkinih črtic in novel iz slovenščine v češčino.

Leta 1901. je izdala Kvedrova v Trstu svojo drugo knjigo »Ljubezec«, zbirko erotičnih novel v dramskih oblikah, polnih pesimizma in težke tragike. Leta 1902 je izdal v Gorici Andrej Gabršček njeno knjigo »Odsel«, zbirko črtic, v katerih se jasno izraža individualnost Kvedrove. S temi črticami se je vrnila iz struje splošnega kosmopolitizma na domača tla.

Leta 1903 se je ofka civilno poročila z Vladom Jelovškom. V tem zakonu, ki je bil pozneje zelo nesrečen, je imela Zofka tri hčere, za katere je sprva skrbela sama, ker nista imela z Jelovškom skupnega doma.

Zofka Kvedrova je v tem času neumorno pisala. Še isto leto je izdala pri Schwentnerju zbirko novelic pod naslovom: »Iz naših krajev.« Naturalizem teh črtic ni pretiran in je psihološko poglobljen. Milje je krepko karakteriziran, enako tudi značaji, slovenske socialne razmere na kmetih so podane verno in poetično. Prijeten je njen sarkazem, tudi je tendenca umetniško prikrita.

Leta 1904. je postala urednica in glavna sotrudnica mesečnika »Domači Prijatelj« v Pragi, ki je izhajal tja do svetovne vojne. Leto kasneje je izdala svojo novo knjigo »Iskre«, zbirko slovenskih in hrvaških ponatiskov njenih novel. Slovenska Matica pa je izdala njeno znamenito dramo »Amerikanci«.

Leta 1907 se je preselila Kvedrova z družino v Zagreb. Tu je vstopila v uredništvo »Agramer Tagblatt« ter pričela urejevati »Frauen-Zeitung«. Zabela je sodelovati v številnih hrvaških listih. Kvedrova je pisala v štirih jezikih: v slovenskem, v hrvaškem, v češkem in v nemškem.

Leta 1912 se je ločila od Jelovška ter se nato cerkveno poročila z Jurajem Demetrovičem, novinarjem ter uglednim politikom. V Zagrebu je izdala knjigo hrvaških novel »Jedanaest novel«. Tik pred svetovno vojno pa je napisala slovenski roman »Njeno življenje«, zolajevsko navdahnjeno povest, v kateri se pojavlja, kakor še v nekaterih njenih drugih črticah pristno naturalna hipoteza dednosti.

Med svetovno vojno je Zofka Kvedrova, kakor marsikatera druga žena, mnogo trpela. Iz dnevoj groze, bratskega sovraštva in požara lepot je zrastle njen znameniti roman »Hanka«, ki je prostorno prenešen na Poljsko, je pa vzet iz Zofkinih listnih doživljajev.

Med vojno in po vojni je izdajala Kvedrova v Zagrebu izvrstno urejen list »Zenski Svet«, poznejšo »Jugoslovensko Zeno«. Leta 1922. pa je izšlo njeno najboljšje delo, drama v dveh delih. Unuk kraljevića Marka, alegorija trpljenja in vstajenja Jugoslovanstva. Nacionalnega pomena je tudi njena drama »Arditi na otoku Krku«.

Zelo je trpela Kvedrova zlasti radi nasprotovanja hrvaške javnosti, ki je zbijala na njen račun razne pamflete in karikature (»Koprive«) ter ji v kritiki odkrivala umetniški pomen njenih knjig. To nasprotje je nastalo po vojni kot reakcija na to, da je bil njen mož ekaponiran pristaš (nekaj časa je bil pokrajinski namestnik v Zagrebu)

sem. demokratske stranke, deloma pa tudi na njeno jugoslov. nacionalistično ideologijo.

Stvarna in pravična kritika ter literarna zgodovina pa bo razlikovala med njeno umetnostjo in mišljenjem. Imenu Zofke Kvedrove bo pripadlo v slovenski in tudi v hrvaški in v češki literaturi prvo in častno mesto. In to bo njeno zadoščenje, pa čeprav pride — šele po smrti.

Predavanju ge. Govekarjeve je prisostvovalo odlično število ženskega občinstva, žal pa so bili navzoči možki le redke in častne izjeme v predavalnici. C. K.

Ljuba D. Jurković:

ZIVLJENJE IN DELO NA NAŠI UNIVERZI.

Na naši univerzi predavajo, vsak v svojem jeziku, profesorji Slovenci, Hrvati in Srbi. Dijaki so iz vseh krajev naše domovine in če prisostvujete kateremukoli dijaškemu sestanku, v vseh dijaških skupinah in društvi, boste takoj opazili, kako se vai počutijo, kakor doma, vse pojave v javnem življenju Slovenije smatrajo vsi za svoje, ališati boste, kako debatirajo v obeh naših jezikih, brez najmanjše potrebe posebnega sporazumljanja. To pomeni, da smatrajo vsi naši dijaki oba jezika za svoja in da sta jim oba eno sredstvo za izražanje.

Na ta način najbolje pobija življenje na naši univerzi in to ono intimno in resnično življenje, trditev, da je naša univerza trdnjava nekakega adverzivnega separatizma, pa čeprav bi mogoče kdo želel, da bi bila. Podarjanje njenega slovenskega značaja, kar največkrat ni potrebno, se ne sme smatrati kot nekaj separatističnega, nekaj sovražnega proti Srbov in Hrvatom ali naši državni skupni in kulturni kolaboraciji. Ne smemo smatrati za resno delo in želje nekaterih posameznikov, ki postajajo v svoji megalomaniji več kot smešni. To so ljudje malega obzora in ozkornici, ki se še niso vživeli v novo situacijo, nastalo po osvobođenju slovenskega naroda in ujedinjenju s Srbi in Hrvati. Njihovo neprijateljsko stališče proti vsemu, kar je srbsko in hrvaško in strah za »ogroženost« slovensko kulturo ne more dolgo trajati ter bo prešel, ker ne temelji na resni podlagi. Naša slaba administracija in nekatera druga zla ne morejo opravičiti njihovega čudnega stališča in nerazumljivega nezaupanja v našo narodno državo. To so zla, pod katerimi trpimo vsi enako.

Ako oni mislijo, da bo naša univerza aluzila njihovim zahtevam, se kruto varajo, kajti življenje hoče drugače. Univerza bo pionir Jugoslovanstva, pa naj delajo, kar hočejo, in mi trdno verujemo, da bo najbolje spajala in kulturno zblížala vse Srbe, Hrvate in Slovence in to je podlaga ter jamstvo naše bodoče skupne kulture. To so pravilne poti, ki vodijo, v kar trdno verujem, k uresničenju jugoslovanske ideje. Predvsem je potrebno, da se pri nas ustvari volja in razpoloženje za skupno delo, zatem, da pristopimo k temu delu z odprtim srcem in šele tedaj bo mogoče, da bodo vidni tudi uspehi tega našega skupnega življenja.

Ako je ideja narodnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev zdrava in prirodna, potem se bo oživila tudi preko in mimo naše volje, kakor tudi vsi prirodni zakoni in je radi tega nespametno misliti, da bi kulturno delo ene takih institucij moglo škodovati ustvarjenju te misli; ako pa ideja narodnega edinstva ni zdrava in prirodna, tedaj bo ugasla sama ob sebi, in tudi v tem slučaju bo kulturno delo naše univerze le koristno za našo splošno kulturo.

Naj bo kakor hoče, vezati idejo narodnega edinstva z vprašanjem obstanka ljubljanske univerze ni niti potrebno, niti pametno, kakor tudi vobče ne bo teoretiziranje o vprašanju narodnega edinstva nikoli rešilo tega vprašanja; rešilo ga bo le in samo realno življenje po splošnih zakonih prirode.

Mlad narod smo, ki je šele začel organizirati vse svoje sile in sposobnosti. Potrebujemo mnogo šolanih ljudi in neumestno ter smešno je strah pred hiperprodukcijo inteligence, ki se vedno pojavlja, ko se opravičujejo redukcije v državnem proračunu. Nismo še kar nenkrat postali tako kulturni, da ne bi več potrebovali šolanih ljudi, odnosno, da bi se bali njihovega prevelikega števila! Smešno! Ko sliši človek razgovor o tem, bi mogel misliti, da ima vsaka naša vas svojega zdravnika, da so naše ceste, železnice, jezera, hudourniki, močvirja itd. urejena in posušena; da so vsi naši rudniki preiskani in izrabljeni, da je urejen kataster naše države in da ne bi imeli naši inženirji dela, če bi jih bilo mnogo; mogel bi misliti, da so naše občine in drugi državni, samoupravni in državni uradi prenatrpani s kvalificiranimi pravniki in uradniki; da so naše šole prenatrpane z nastavljenici itd. Toda vemo, da ni tako in da potrebujemo delavcev vseh strok v velikem številu. Potrebno je samo, da organiziramo razdelitev dela, pa bo za vsakega dela v izobilju.

(Dalje sledi.)

»LJUBLJANSKI ZVON.«

Izšla je 2. letošnja številka »Ljubljanskega Zvona«. Vsebinska je sledeča: 1. Pogovor z Ribardom Jakopičem. 2. Igo Gruden: Božična poslanica. 3. Jože Lavrenčič: Publius in Hispala. (Dalje prih.) 4. Pavel Golia: Marche funebre. 5. Vladimir Levstik: Hilarij Pernat. (Dalje prih.) 6. Iz srbsko-hrvaške lirike: P. I. Odavič: O, gde si? 7. Janko Lavrin: Čehov in Maupassant. (Konec prih.) 8. Ferdo Kozak: Skrivnost naše brše. (Konec prih.) 9. Vida Tauferjeva: V morju lana. 10. Knjižovna poročila: Slovenska dela: Alojzij Gradnik: De profundis (Ferdo Kozak). — Vladimir Lvestik: Pravica kladiva (J. Kalemna). — Srbsko-hrvaška dela: Gustav Krklec: Ljubav ptica (B. Borko). — Ivan Nevestić: Lirika na bespučju (Miran Jare). 11. Kronika: Domači pregled: Gledališče v križi (Fran Albrecht). — Iz Kopitarjeve delavnice (J. A. G.) — I. K. Doležal: Dr. Josef Karásek (D-r).

Dnevne vesti.

BAROMETER.

Kadar ne gre politika SLS po volji, tedaj redno čitamo v njenem tisku dolge kolone o brezdomovinskem klerikalizmu in slično.

Kadar pa ne gre SLS po volji politika, tedaj pa čitamo o silni nevarnosti, v kateri da se nahaja vera. Če pa je politika že celo neprijetna SLS, tedaj pa se oglase v njenem časopisu veliki kanoni o brezdomovinskih framacijah.

Na ta barometer smo se spomnili, ko smo čitali uvodnik v včerajšnjem »Slovenec« in konstatirali moramo, da opisani barometer deluje še vedno brezhibno.

— Ivan Vavpotič — petdesetletnik. Akademski slikar Ivan Vavpotič praznuje danes svojo petdesetletnico. Po maturi, ki jo je napravil leta 1897 v Novem mestu, je kobilal Vavpotič nekaj časa med slikarstvom in glasbo. Končno se je odločil za slikarstvo. Študirar je na praški akademiji pri mojstru Hynaisu, v Parizu in na Dunaju. Pozneje je nekaj časa poučeval na Strakovi akademiji v Pragi in na idrijski realki. Iz Idrije se je preselil v Ljubljano. Med vojno je bil nekaj časa v Judenburgu, pozneje v »Kriegspress-quartir« v Črni gori, končno pa kot slikar na italijanski fronti. Kot slikar goji Vavpotič vse panoge. Posebno znan je kot izbrana portretist, pa tudi kot risar in ilustrator. Njegove risbe in ilustracije se merijo lahko z najboljšimi francoskimi kreacijami. Če treba riše tudi plakate, diplome itd. Na vseh poljih je mojster. Sedaj je nastavljen pri narodnem gledališču kot scenograf. Tako kot umetniku kakor kot človeku simpatičnemu jubilaru kličemo: Še na mnoga leta!

— Maks Cotic, urednik tržaške »Edinosti«, je stopil po 37 letnem delovanju pri listu in po skoraj 50 letnem udeleževanju na polju novinarstva nedavno v pokoj. Včeraj mu je priredil konzorcij »Edinosti« banke, ki so se ga udeležila vsa tržaška narodna društva. Maks Cotic je bil rojen leta 1854 v Vipavi. Ze zgodaj se je jel udeleževati v žurnalistiki. Napreje je bil sotrudnik Slovenskega Naroda, ki ga je urejeval takrat Levstik, pozneje pa Jurčič. Pozneje je sodeloval tudi pri humorističnem listu »Jurij s pušo«, pri praški »Politiki« in pri zagrebški »Tagblatu«. Leta 1890 je postal urednik »Edinosti«. List se je pod njegovim vodstvom hitro dvigal. Cotic je bil dober žurnalist. Pisal je o vsem mogočem. Bil je tudi spreten polemik. Njegovi temperamentni članki so vzbujali pozornost tudi v italijanskem tisku. Za narodno stvar pa se ni udeleževal samo s perom: bil je agilen član številnih političnih in kulturnih organizacij primorskih Slovencev. Pridobil si je za naš življenj tam preko neveljive zasluge.

— Za popravilo ljubljanskega muzeja je nakazala vlada kredit 200.000 Din.

— Začetek letnega semestra na zagrebški univerzi. Na zagrebški univerzi se prično inštrukcije za letni semester jutri, 22. t. m. ter trajajo do vključno 5. marca.

— Reducirani in odpušteni državni uradniki v železniški službi. Prometni ministerstvo je pozvalo vse železniške direktorje, da naj vodijo o uradnikih, ki so bili od drugih ministrstev reducirani ali pa odpušteni, evidenco ter pazijo na to, da se ne bodo sprejemali nevradni elementi v železniško službo.

— Osredni odbor Slovenskega planinskega društva opozarja svoje člane, da je po sklepu odbora seje treba poravnati članarino za tekoče leto do 1. aprila t. l. Kdor do tega roka članarino ne poravnava, preneha biti član S. P. D. ter se mora na novo vpisati in razun članarino 25.— Din plačati še vpisnino 10.— Din.

— Društvo »Rdečega križa«, podružnica v Celju, bo imela svoj izredni občni zbor. V sredo, dne 23. t. m. se vrši ob 14. uri (2. uri popoldne) v sejni dvorani celjskega mestnega magistrata izredni občni zbor celjske podružnice »Rdečega križa«. Posebna vabila se tokrat ne bodo izdala. Vsi ustanovniki, stalni, redni in pomožni člani so vabjeni, da se udeležijo polnočestitvenega tega občnega zbora. Dnevni red: Volitev upravnega in nadzorstvenega odbora.

— Učni tečaji na kmetijski šoli na Grmu. Razen kletarskega in vrtnarskega tečaja koncem januarja ozir. pričetkom februarja se je vršil 14. in 15. februarja dobro uspehi poljedelski tečaj, katerega se je udeležilo tudi 7 Gorenjcev. Za sadjarski tečaj (25. in 26. februarja) se je prijavilo preko 30 kmetovalcev in kmetijskih mladeničev. — V marcu se bo sta priredila še dva enodnevna tečaja: 18. marca živinorejski in mlekarški tečaj, a na praznik 25. marca čebelarški tečaj. V obeh se prične pouk ob 9. uri dop. Poučevalo se bo teoretično in praktično. Za vsak tečaj se sprejme le do 20 prosilcev. Revni udeleženci doba na zavodu po možnosti brezplačno hrano. Prijavit se je po dopisnici na ravnatelstvo šole najkasneje do 10. marca. Dvodnevni tečaj za pridelovanje krme se namerava prirediti v maju mesecu.

— Zahvala. Odbor Savezne streljaške družine v Novem mestu se najtopleje zahvaljuje vsem, ki so pripomogli k dobremu uspehu njene prireditve, dne 12. t. m., v prvi vrsti g. komandanta dravske divizije oblasti, ki je dovolil sodelovanje muzike, dalje, višjemu kapelniku dr. Cerinu, pod čigar vodstvom se je koncert vršil, muziki dravske divizije, damskemu komiteju za poštovno delo in pomoč, rezervnim oficirjem, ki so v uniformi posetili prireditve ter vsem občinstvu za številno udeležbo.

— Zatirajte gosenična gnazna in drevesne uši! Veliki župan ljubljanske oblasti je razposlal vsem županstvom poziv glede zatiranja gosenic in drevesnih uši. Občinski predstojniki, ki ne bodo poskrbeli za to, da store posestniki oziroma zakupniki tozadevno, kar je odrejeno, kakor tudi posestniki, ki se po-

zivu občinskega zastopnika ne bodo odzvali, bodo kaznovani.

— Zveza za tujski promet v Splitu zoper pretrane vesti o potresu. Zveza za tujski promet v Splitu je sporočila raznim oblasim in institucijam v Nemčiji in Avstriji, da so vesti o veliki škodi, ki jo je povzročil potres v Dalmaciji pretrane in napačne.

— Iz sodne službe. Avskultant Stanko Schweiger je imenovan za sodnika v Mokronogu.

— Iz veterinarske službe. Državni veterinar Hrabalek je premeščen iz Konjic v Celje, državni veterinar Fuchs pa iz Crnomlja v Metliko.

— Iz zdravniške službe. Za zdravnika pripravnika sta imenovana dr. Stefan Kovač pri splošni bolnici v Ljubljani, dr. Fran Pavlič pa pri splošni bolnici v Mariboru.

— Poljedelske fakultete na rumunskih univerzah. Rumunski poljedelski minister predloži v kratkem parlamentu zakonski načrt o ustanovitvi poljedelskih fakultet na univerzah v Bukarešti, Cluju in Jassy-u.

— Ukinjenje napitnine v jedilnih vozovih rumunskih železnic. Iz Bukarešte poročajo: Na zadnji seji državnih železniških direktorjev je bil sklenjeno, da se odpravi v jedilnih vozovih na vseh rumunskih progah, kakor tudi v kolodvorskih restavracijah napitnina ter se nadomesti s procentualnim pribitkom k računu.

— Janez Jarc pomilostljen. Janez Jarc, konjski mešetar, ki se je zagovarjal pred ljubljansko poroto radi umora svoje ljubice Angele Kopačeve iz Vaš ter je bil, kot znano, obsojen na smrt na vešalih, kateri je ušel, ker je odredil kralj na brzojavno prošnjo njegovega zagovornika dr. Zirovnika, v zadnjem hipu ustavitel izvršbe, je bil pomilostljen na 2 let težke ječe, poostrene vsako leto na dan umora, dne 21. novembra s postom in trdim ležiščem.

— Lažnemu detektivu nasedel. Zidarski pomočnik Stefan Bjeđić se je izprehajal te dni po 9. zvečer po neki zagrebški ulici s svojo ljubico neko natakario. Nenadoma je pristopil k njima dostojno oblečen človek, ki se je predstavil za detektiva ter pozval dvojico na policijsko ravnanje, češ da je izprehajanje po 9. uri zvečer prepovedano ter se prestopnik kaznuje z denarno globo, eventualno pa z zaporom do 3 mesecev. Bjeđić je ubogal ter sledil detektivu. Nakrat pa si je detektiv premislil. Dejal je Bjeđiću, da plača globo lahko tudi njemu in sicer za oba

posebno v mestih Rataus in Kiduma, je bilo poškodovanih mnogo hiš.

— Boj med policijo in zločinci. V hotelu Zimmermann v Lvovu sta se sprla te dni dva bandita Huck in Emmerle s lastnikom. Lastnik hotela je poklical policijskega stražnika, ki je bandita spoznal ter ju hotel aretirati. Bandita sta potegnili revolverje in prišlo je do streljanja, ki se je nadaljevalo na cesti. Tekom boja sta bila ustreljena en bandit in en policijski stražnik, več pasantov pa je bilo ranjenih.

— Velika avtomobilska nesreča pri Černovicah. Iz Černovic poročajo: Na progi Černovice—Harta se je prevrnil avtomobil na cestni jarek. 13 oseb je bilo težko poškodovanih, tri od njih so poškodobam podlegle.

— Pogromi na žide v Besarabiji. V Kišinjevu je prišlo te dni zopet do velikih protizidovskih izredov. Nacionalistični dijaki so napadli židovske trgovine ter udarli tudi v privatna stanovanja židov in metali žide preko stopnic. Številni žide so ranjeni, nekoliko je tudi težko poškodovanih.

— Ples prepovedan iz političnih razlogov. Umetniški klub »La Rosace« v Parizu je hotel prirediti te dni ples, katerega so se imeli udeležiti povablenci vsi v razčepanih oblekah. Vlada je ples prepovedala, češ da bi se na ta način umetniki norčevali iz brezposelnosti in bede.

— Senzacionalen proces v Nizzi. Te dni se je zagovarjala pred porotnim sodiščem v Nizzi vdova tamkajšnjega podžupana, gospa Boudet, obdolžena umora svojega soproga. V svojem zagovoru je poudarjala obtoženka med drugim, da je vzdrževala njen mož več ljubic. Ko jo je predsednik pozval, da naj navede imena, se je izprva branila, končno pa je navedla soprogo sodnika Collina, ki je nastavljen pri istem sodišču. Izpovedala je tudi, da je poslala sodnik k njej v preiskovalni zapor nekega zaupnika, ki ji je obljuboval, da bo oproščena, če zamoči pri obravnavi ime gospe Collin. Medtem je prejel predsednik neki uradni dopis. Razburjen je vstal ter obravnavo prekinil. Ko se je obravnava zopet pričela, je naznanil javni obtožitelj porotnikom, da je prejelo sodišče obvestilo, da je uvedena zoper glavno pričo, sodnika Collina preiskava radi izsiljevanja. Sodnik Collin je hotel nekega pisarja prisiliti, da naj ime njegove soproge iz aktov izbriše. Porotniki so gospe Boudet soglasno oprostil. Sodnik Collin pa pride na zatočno klop.

— Poš iz Rusije. Sušarska policija je aretirala te dni nekega Martina Horvata iz Varazdina, ker je bil ves zamazan in razčepan in se ni mogel legitimirati. Horvat je izjavil, da je prišel leta 1915 v rusko ujetništvo

psu so izrezali srce in pljuča. Oboje so namočili z aparatom. Pes je živel brez srca in pljuč čeli dve uri. Poizkusi se bodo nadaljevali.

— Bajke o potresu v Hercegovini in Dalmaciji. »The New York Herald« poroča o potresu v Jugoslaviji sledeče podrobnosti: »Seizmografični aparati v Zagrebu in Mostarju so se zlomili, vse hiše in kolodvorji so porušeni. Na Popovem polju je bilo ubitih nad 100 ljudi.« Na drugem mestu poroča list: »V Atragebu je registriral potresomer 19 sunkov. Tudi tu se je polastila na stotin ljudi taka panika, da so poskakali v vodo. Potresu je sledil silen snežni metej. Več ljudi je na begu iz podirajočih se hiš zmrznilo.« Iz kakega vira je dobil list, ki tudi v geografiji ni dobro podkovan, neki tako krvečito poročilo?

Ljubljana.

1— Ljubljanska policija na konjih. Policijska direkcija bo nabavila v kratkem kakih 15 konj, nekaj koles in avtomobil za službeno uporabo. Imeli bomo torej tudi policijske stražnike na konjih.

1— Društvo za narodno zdravje v Ljubljani vabi svoje člane in prijatelje na članski sestanek v torek, dne 22. t. m. ob pol 8. uri zvečer. Predava g. asistent kirurškega oddelka dr. Blumauer Splošne bolnice »O pomoči, kakor sledi razgovor o društvenem delu. Predavanje bodo pojasnjevale skiptične slike. Sestanek se vrši v prostorih šolske poliklinike (na dvorišču drž. učiteljskega) na Kresljavi cesti. Prosimo obilne udeležbe! Odbor.

1— Pripravljalni odbor za sprejem »Obilic« ima svoj zadnji sestanek v ponedeljek, 21. t. m. ob 20. uri v društvenih prostorih J. A. D. Triglav. Ker gre za dokončno ureditev nekaterih važnih vprašanj prosimo vsa vabljenca društva, da se vabilu sigurno odzovejo. — Odbor J. A. G. Triglav.

1— Radio-klub razglašja: V torek 22. ob pol 9. uri zvečer bo g. cand. ing. Stega v klubovem lokalu na velesejmu razlagal in praktično razlagal svoj 5-čevni prejemni aparat, sistem »Hartley«. Po razlagi bo na njem praktično sprejemal. Člani in prijatelji kluba vljudo vabljeni.

1— Predpustna otroška čajanka »Atene« v veliki dvorani Narodnega doma v nedeljo, 27. t. m. popoldne od 4. do 8. bo praveči predpustni dogodek za našo mladino. Legitimacije se izdajajo v Ortopedskem zavodu od 4. do pol 6.

Maribor.

m— Gripa v Mariboru hudo razsaja. Mesični fizikat izkazuje v roku od 8. do 14. februarja nad 20. slučajev. Veliko je pa gotovo neprijavljenih.

m— Zbornišni uradni dan v Mariboru. Zbornica za trgovino, obrt in industrijo opozarja vse interesente, da se vrši prihodnji zbornišni uradni dan v Mariboru v torek, dne 22. februarja t. l. dopoldne v prostorih gremijalne pisarne, Jurčičeva ulica 8.

m— Stroga preiskava v zvezi požara pri tovarni električnih žarnic »Voltac«. Ker postaja požar, ki je v nekaj minutah upepelil ves objekt milijonske vrednosti, vedno bolj zagoneten, se je sestavila komisija, ki bo slučaj temeljito preiskala. Člani komisije so: Preiskovalni sodnik dr. Juhart, pol. nadsvetnik V. Kerševan, zastopnik zavarovalnice »Sava« Koser, ravnatelj mestnega magistrata Köhler, načelnik požarne brambе Voler, vodja pol. detektivov Cajniko in g. Röger iz Ljubljane.

m— Ponesrečen samomer. Stražnik v p. I. S., stanujoč na Koroški cesti 66, se je hotel obesiti. To je opazil njegov sin, ki je še pravočasno preprečil vrv in rešil svojega očeta smrti. I. S. je sedaj v bolnici.

JUGOSLOVAN NAŠEL PROFILAKTIČNO SREDSTVO ZOPER GRIPU.

Dr. Besarabović, ki je bil, kot znano, zdravnik Nikole Pašića ter prebiva v Karlovih Varah, je našel učinkovito sredstvo zoper gripo. Sredstvo so preizkušali z velikimi uspehi na dunajski kliniki in v dunajskih otroških bolnicah.

O tem svojem razkritju piše dr. Besarabović sledeče:

»Za časa velike epidemije gripe v zadnjem letu vojne sem se spomnil na članek, ki sem ga čital pred mnogimi leti, še kot mlad medicinec, v nekem dunajskem strokovnem listu. V tem članku je zastopal neki kolega mnenje, da bi bilo treba uvesti kot preventivno sredstvo pa tudi terapevtsko (!) zoper tuberkulozo desinfekcijo nosa z 2 do 3 odstotno karbolno vodo. To se mi je zdelo sicer že takrat problematično, oziroma malo verjetno, kljub temu pa sem sklenil, ko sem bil komandiran za epidemikega zdravnika za pobijanje gripe, da poizkusim tudi to sredstvo. Preskušal sem ga na samem sebi, ko sem dobil nahod. Nahod je sicer res izginil, tudi gripe nisem dobil — dasi sem zdrvil ogromno število bolnikov, med njimi tudi težko obolelih — toda dobil sem v nosu take pojave dražljajev, da sem moral dozo vedno bolj zmanjševati. Tedaj sem prišel na idejo, da vporabim karbol v obliki mazila. Kot znano, se namaže lahko ceto Acid. carbol. purum, dobro zmešan z vazelinom, na kožo, ne da bi povzročil kakršnokoli dražljaj. Svoje mazilo sem modificiral s tem, da sem mu dodal adrenalin, kokaïn (pozneje anestezin), mentol in bor. Če je pomagalo zdravilo ali pa gre le za gol slučaj, ne vem, faktično pa ni obolel od ogromnega števila oseb, ki so to mazilo uporabljale (posebno zvečer po gledališču, kinu, zborovanjih itd.) nihče z agripo. Zdravilo sem uporabljal tudi pri majhnih otrocih. Po vojni sem zapisal to mazilo več sto pacientom pri vseh vrstah nahoda z najbolj-šim uspehom.

V interesu javnega blagorja izročam svoj recept sedaj javnosti.

PLESNI RED, GRAFIKE

BO ZADOVOLJIL MLADE IN STARE PLESAŽELJNE NA PUSTNO SOBOTO V »KAZINI«. — DOSTOJNE MASKE DOBRODOŠLE. — VSTOPNINA DIN 15.—.

skupaj 100 Din. Ker Bjeđić ni imel denarja pri sebi, je prosil »gospoda detektiva«, da naj ga sprejme na stanovanje, kjer si je denar izposodil. Detektiv mu je dal potrdilo, da je plačal radi »potepanja« globo 100 Din, nato pa je nahlrnil »detektiva« še Bjeđićevo gosposinjto ter jo »ohsolil«, ker je zalotil njenega podnajemnika potepajočega se po 9. uri zvečer z dekletom na ulici, na 500 Din. Dasi se je ženska strogega »detektiva«, ki je grozil vsem ves čas z revolverjem, hudo bala, mu denarja ni dala, to pa iz enostavnega razloga, ker je bila »suha kot cerkevna miša. Končno je strogi detektiv vendarle odšel. Šele tedaj se je jela dozdevati Bjeđiću stvar sumljiva. Podal se je na policijo, kjer so mu povedali, da je nasledel prevečanemu sleparju. Kriminalna policija lažnega detektiva doslej še ni izsledila.

— Velike elementarne nesreče v Ameriki. Kot poroča »Times« iz Newyorka, je besnel te dni v zap. pokrajinah Amerike orkanu podobni vihar, ki je povzročil veliko materialno škodo. V južni Kaliforniji je zahteval orkan tudi večje število človeških žrtev — po dosedanjih poročilih je bilo okoli 20 mrtvih in 50 pa ranjenih. — V Sieri Nevadi je zasula lavina 61 oseb, med njimi 50 filmskih igralcev. Skupina filmskih igralcev se je rešila, dočim je ostalih 11 oseb poginilo. — San Diego je od sveta popolnoma odrezan, ker so porušili snežni meteži vse brzojavne in telefonske zveze. V vsej Kaliforniji je porušil ciklon mnogo poslopij. Veliko škodo je povzročil vihar v filmskem mestu Hollywood. Tudi San Franciscu je škoda znatna, dasi leži mesto že izven najhuje prizadetega teritorija. Vihar je bil tako močan, da si manjši parniki niso upali iz pristanišča.

— Močan potres na Kamčadki. Razni potresomeri so zaznamovali predvčerajšnjim izredno močan potres, žigar epicentri se nahaja na Kamčadki. Potres je bil, kot poročajo iz Tokia, približno tako močan, kot oni izza leta 1923 na Japonskem.

— Železniška katastrofa v Ameriki. Brzovlak Los Angeles—Chicago je doletela te dni velika nesreča. Ko je drvel preko nekega mosta, se je most podrl, vsled česar je strmoglavilo par voz v reko. Pri tem so bile 4 osebe ubite, 9 pa težje ali lažje poškodovanih.

— Izbruh vulkana ob Črnem morju. Vulkan Sgorik v Kavkazu, ki so ga smatrali za ugaslega, je jel te dni nenadoma zopet bruhati. Lava je uničila v okoliških vaseh več hiš, pri čemur je poginilo tudi več ljudi.

— Potres na severnem Švedskem. Kot poročajo iz Stockholm, so čutili istočasno kot v Hercegovini in Dalmaciji tudi na severnem Švedskem močne potrese. Na Laponskem,

ter je moral delati do zadnjega v boljševiski službi pri gradnji neke železnice. Pred desetiimi meseci se mu je posrečilo končno pobegniti. Ker ni imel sredstev, jo je primahal iz Rusije peš v Jugoslavijo, kamor je prišel naravno silno utrujen in ves raztrgan.

— Kata v železcu. Svoječasno je poročalo več listov — med njimi tudi nekaj sicer resnih, da je umrla na kliniki v Bernu neka deklica, ker je imela v železcu živo kačo, katero je spila nevede z vodo. Številni lažniki, ki so tej radi naselili, so nadlegovali kliniko v Bernu s prošnjami za pojasnilo. Sedaj je objavil neki prirodoslovni časopis prof. dr. Schwaba, asistenta omenjene klinike, v katerem izjavlja profesor, da je stvar izmišljotina brez kakršnekoli realne podlage. Raco je poslal med svet prvi »Wiener Journal«.

— Aristokratske manire. Te dni se vrši pred dunajskim porotnim sodiščem obravnava o tožbi, ki jo je naperil knez Liechtenstein proti grofu Adalbertu Sternbergu radi razžaljenja časti ker ga je razžalil v nekem članku v listu »Wiener Zeitung«. Obravnava je polna razburljivih epizod, ker se priče in tožitelj med seboj zmerjajo. Predsednik je moral grofa Salm-Reifferscheidla in grofa Lonaya parkrat disciplinirati. Ker se je grof Lonay končno izjavil, da ne sprejme nobene disciplinarne kazni več, je bil obsojen na 24 ur zopora, ki ga je moral na mestu nastopiti.

— Zgradba 24-nadstropnega nebotičnika v Budimpešti. Neki ameriški konzorcij namerava zgraditi na donavskem nabrežju v Budimpešti 24-nadstropen nebotičnik. Pogajanja so v teku. Ker smejo imeti hiše v Budimpešti po sedanjem slavnem redu maksimalno 6 nadstropij, zahteva konzorcij, da se stavenbi red izpremeni. Razven tega zahteva konzorcij, da mu odstopi mestna občina svet brezplačno ter mu garantira najemnino vsaj za 25 let.

— Polet preko Južnega tečaja. Kot poročajo iz Buenos Airesa, namerava poleteti argentinski inženjer Segui z aeroplanom preko južnega tečaja. Predsednik republike mu je obljubil gmočno pomoč, vojno ministrstvo pa mu dalo na razpolago vojni aeroplan najmodernejšega tipa.

— Življenje brez srca in brez pljuč. Na državnem kemično-farmaceutičnem inštitutu v Moskvi so se vršile te dni zanimivi poizkusi. S pomočjo nalašč v ta namen konstruiranega aparata se je posrečilo več funkcij živega organizma umetno reproducirati. S posebno brizgalno »reproducirali« v odrezani pasji glavi krvni obtok. Kmalu nato se je vrnilo v glavo življenje. Veke so se jele zopet odpirati in zapirati, ussaga so se jela pregibati. Znak življenja so se kazali pol ure. Nekemu

Desetletnica vstaje pri Toplici

Pred desetimi leti, februarja 1917. leta je nastala v srbskem ozemlju, ki je bilo zasedeno po avstrijskih in bolgarskih četah, vstaja, ki sicer ni imela na razvoj dogodkov velikega vpliva, pač pa je povzročila centralnim oblastem mnogo skrbi ter dokazala nezlomljivo narodno zavest srbskega naroda.

Dasi je avstroogrška okupacija strašno tlačila srbsko ljudstvo, je bila pa vendar mnogo milejša od bolgarske, ki je bila prava strahovlada za srbsko ljudstvo. Bolgari so hoteli tekom dveh let Srbe kar bolgarizirati. Uničili so vse srbske knjige, ki so jih mogli doseči in naložili prebivalstvu ogromna bremena; vrhunec pa so dosegli, ko so hoteli rekrutirati vojake iz vrst srbskih mladeničev.

Že leta 1916 so se pojavile v gorovju Kopaniku komitetske čete, ki jih je vodil Kosta Vojinović-Kosovac, šestindesetletni rezervni poročnik, ki ga je ljudstvo radi njegove eličnosti smatralo za princa Jurija, brata našega sedanjega kralja.

Leta 1917 pa se je pojavil v Pomoravju vojvoda Kosta Pećanac, osemintridesetleten mož iz Peči. Pećanac je leta 1904 izstopil iz močje armade in organiziral v Makedoniji, ki je bila tedaj še pod turškim jarmom, obsežno komitetsko akcijo. Pećanac je s svojimi komitetskimi četami izvedel celo vrsto bitk s turškim vojaštvom, albanskimi tolpmi in z bolgarskimi komitetskimi četami. Ime vojvode Koste Pećanca je postalo znano v zadnji goriški koči Makedonije. Tik pred balkansko vojno je Pećanac skupno z albanskimi komitetskimi vodjem Iso Boljetincem organiziral albanske komitetske čete, ki so pomagale Srbom v boju proti Turkom. Leta 1912 je vstopil Pećanac v redno srbsko armado ter se kot narednik hrabro boril v balkanskih vojnih proti Turkom.

Njegova prava ura pa je prišla, ko ga je meseca septembra l. 1916 prenesel zrakoplov preko solunske fronte v okupirano ozemlje. Iz zrakoplova se je Pećanac izkrcal v topliškem okraju.

Pećanac je kmalu, kakor iz tal organiziral veliko komitetsko četo. V vsaki vasi je bila pripravljena četa, ki je čakala bojnega znamenja. Pećančeve komitetske čete so bile razdeljene v pet velikih oddelkov. Enega je vodil Pećanac, ibarsko-kopavniški oddelek

je vodil Kosta Vojinović, jablanski oddelek kapetan Milinko Vlahović, pirotski oddelek profesor Jovan Radović in krajinski oddelek študent filozofije Toško Vlahović. Število vseh upornikov je znašalo približno šest do deset tisoč.

Pećanac je napravil začetkom februarja l. 1917 natančen bojni načrt. Nepriznani dogodki in spopadi z Bolgari pa so pospešili začetek vstaje. Pećanac se je sicer upiral predčasnemu začetku, toda pritisk ostalih voditeljev in vstajev je odločil. Uporniki so zasedli Kuršumlijo in po hudih pouličnih bojih Prokuplje. Upor se je razširil do Niša in do Morave. Povsod uporniki premagali etapne čete, ujeli veliko število sovražnikov, zaplenili topove in drugi vojni material. Vse ozemlje med Moravo do zapadne srbske meje, na jugu do Vranje in na severu skoraj do Kruševca je bilo v rokah upornikov. Sredi od centralnih oblasti zasedenega ozemlja se je prebil v boju skozi nemške čete, prokjer je veljala le zapoved vojvode Koste Pećanca in nobena druga. Pećanac je hitro organiziral občinske in okrajne oblasti, lazarete, postaje in ujetniška taborišča.

Sele ko so pritisnile na upornike ena avstroogrška in ena nemška ter dve bolgarski diviziji, ki so bile vse opremljene s težko artilerijo, strojnimi in zrakoplovi, so se morali slabo oboroženi uporniki umakniti v nedostopno gorovje. Pri teh bojih so padli Kosta Vojinović, Jovan Radović in Toško Vlahović, Pećanac pa se je rešil. Poleti 1917 se je zopet pojavil na čelu tristo mož močne čete na bolgarski meji. Pri Ristovcu se je prebil v boju skozi nemške čete, prodrl 45 km daleč v Bolgarijo, zažgal Bosilgrad in mnogo vasi ter se nato zopet umaknil v pomoravske gore. Avgusta leta 1918 je ujel pri napadu na Peč 8000 avstrijskih vojakov in čeprav je umrl pri tem za gripo, vendar so njegovi ljudje vznemirjali še dalje sovražnika, dokler niso podali roke srbski armadi, ki je zmagovito prodrla s solunske fronte.

Topliška in jablanska vstaja ni pomembna samo kot edini poskus velikega ljudskega upora v zaledju tekom svetovne vojne, temveč je tudi mnogo prispevala k okrepitvi srbske zavesti v domovini in v emigraciji. Njeni borci pa žive še dalje v narodni pesmi.

Prosveta.

Beograjski pevski zbor akademskega društva »Obilic«, ki koncertira v Ljubljani v Unionski dvorani v petek, dne 25. t. m. zvečer si je izbral za svoj prvi ljubljanski nastop sledeč program: Kot uvod v koncert zapoje svojo himno, toli priljubljen in splošno znani Marinkovičev zbor: Ej, trubači. Pravi koncertni program je razdeljen v tri dele. V prvem delu so sledeči zbori: Mokranjac: Njese svjat. Hristić: Svjati Bože. Stojanović: Romarska popevka. Hristić: Dve pobožne pesme. Drugi del je posvečen novejši glashi in sicer izvajajo Bajšanskoga zbor: Dokler ulica spi in Stolcerjevo Ej, sastali se čapljanski Tatari. Dalje na sporedu Mokranjčev Kozar ter X. rukovet in Gotovčeve Dve pesmi čuda i smeha. V tretjem delu pa je Gotovčev narodni obred v petih delih: Koleda s spremljevanjem treh klarinetov, dveh fagotov in tolkala in Mokranjčeva V. rukovet. Zbor dirigira kapelnik Matačić. Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni.

Proslava 25-letnice knjižnega delovanja Milana Begovića. Kakor vsa državna gledališča, proslavi tudi ljubljansko gledališče literarni jubilej znanega hrvaškega pisatelja in dramatika Milana Begovića. Slavnostna predstava bo v četrtek, dne 24. februarja ob 8. uri zvečer. Vprijori se drama »Božji človek« z gospo Šaričovo in Vido Juvanovo ter gospodi Levarem in Rogozom v glavnih vlogah. Predstava, na katero že danes opozarjamo cenlj. občinstvo, bo izven abonementa. »Božji človek« je dosegel tako v Zagrebu in drugih mestih v Jugoslaviji, kakor tudi v Pragi in Brnu lep uspeh.

Sport.

Rekordni uspehi močnih mož. Mednarodna tekoatletska zveza je izdala seznam amaterskih rekordov s 1. februarjem 1927. V naslednjem navademo samo absolutne rekorde, t. j. najvišje uspehe brez ozira na različne kategorije. V potegu z desmo je prvi Rigolot s 101 kg, z levico pa Kanadčan Caout z 90 kg. Z desmo je sunil Švicar Hünenberger 113,5 kg, z levico pa Nemec Gessler 101 kg. V obojročnem potegu zavzema zopet prvo mesto Rigolot s 126,5 kg, ravno tako v obojročnem sunku s 161,5 kg, dočim je obojročno težno dvignil največ Kanadjec Caout namreč 137,5 kg. V nekaterih panogah so seveda uspehi profesionalov višji na pr. v enoročnem in obojročnem potegu ter v obojročnem sunku.

Najnovejša bokerske vesti. Huffmann, eden izmed redkih zmagovalcev Carpentiera, in Mac Carthy, ki je nedavno tako presenetljivo porazil Šveda Perssona, sta si stala v Bostonu nasproti. Zmagal je Huffmann, ki mu je sodnik po 10. rundah prisodil zmago po točkah. — Paul Berlenbach, svojočasni prvak v lahki, težki teži, se je poslovil od »ringa«, v katerem je deloval kot profesional od l. 1923. V tem času si je zaslužil 250 tisoč dolarjev, t. j. 13 milijonov dinarjev, s katerimi bo začel lesno trgovino. Pred kratkim je bil premagan od Mika Mac Tigue, prvenstvo pa je izgubil že lansko leto v boju proti Jack Delaneyju, potem ko je svoj naslov uspešno branil proti Young Stribblingu.

Znani nemški sprinter Henrik Troubach je objavil seznam najboljših atletov v posameznih panogah lahke atletike in pripomnil, da si Nemčija ne sme delati nikakih iluzij glede amsterdamske olimpijade, ker zavzema Nemčija šele 4. oziroma 8. mesto;

pred njo je Amerika s 129,5 točkami in Finska z 82 točkami, ki Nemčijo z 32,5 t. tako prekašata, da se ta razlika do olimpijad sploh ne more izravnati. V naslednjem na vedemo samo prve zmagovalce v vsaki panogi: 100 m: 10 in štiri desetine sek. Körnig (Nemec) — 200 m: in pet desetih sek. Loke (Amerika) — 400 m: 48 sek. Kennedy (Amerika) — 800 m: 1:51 šest desetih min. dr. Peltzer (Nemčija) — 1500 m: 3:51 dr. Peltzer — 5000 m: 14 : 35 min. Nurmi (Finska) — 10.000 m: 31:12,2 min. Nurmi — 110 m lese 14,6 sek. Dye (Amerika) — Skok v daljavo: 7,69 m Hubbard (Amerika) — skok v vis: 2,013 m Haggard — skok ob palici: 4,197 Hoff (Norveška) — met krogle: 15,47 metrov Kuck (Amerika) — disk: 48,83 m Houser (Amerika) — kopje: 65,63 m Kuck — kladivo: 54,47 m Nokes (Anglija).

Nogometne vesti iz Uruguaya. Prvenstvene tekme v Uruguayu so končane. Zmago je odnesel F. C. Penarol; drugi je bil F. C. Wanderer, dočim se je moral F. C. Nacional Montevideo, ki je lansko leto nastopil na Dunaju, zadovoljiti s 3. mestom. Uruguay zida sedaj velikanski stadion, ki bo imel prostora za 150.000 ljudi, število, ki se bo tudi brez dvoma doseglo, ker je v Uruguayu nogomet nacionalni sport. — Več prvostinskih urugayskih igralcev je prešlo iz Barcelone tako sijajne ponudbe, da se bodo še tekom tega leta izselili v Španijo. So ti tudi pri nas znani Scarone in Castro od Nacional Montevideo in dva tudi izborna igralca, Suffiotti od Penarola in Rosarino od Centrala.

Kratke vesti.

Portugalski predsednik Carmona je izjavil, da bo njegova vlada vpeljala na Portugalskem fašistovski sistem. Srečna Portugalska!

Amerika je izkrcala v Nikaragui novih 1600 vojakov. Ker ni mogel doseči komandant ameriške vojske Latimer sporazuma med vladnimi in vstajskimi četami, je kratkoma proglasil vso Nikaraguo za nevtrarno ozemlje. Tako so postali Amerikanci gospodarji Nikaragui.

Zdravstveno stanje Georga Brandesa se je zelo poslabšalo in računajo zdravniki s katastrofo.

Prihodnje seje Zveze narodov se ne udeležijo niti Chamberlain, niti Briand in niti Stresemann. Chamberlain bo ostal doma vsled kitajski hdogodkov, Briand pa vsled izpraznitve Porenja.

Na zasedanju Zveze narodov se bo po zavrtilu grških diplomatov razpravljalo tudi o balkanskem Locarnu.

Naša vlada je izjavila, da je pripravljena revidirati pod Pangalosom sklenjeno pogodbo z Grčijo.

Gospodarstvo.

KOPALIŠKA RAZSTAVA NA SPOMLADANSKEM PRAŠKEM VZORČNEM VELESEJMU.

Kopaliska razstava, ki jo priredi Osrednja zveza čl. kopalšč in mineralnih vrelcev v dneih 20. do 27. marca t. l. na praškem vzorčnem velesejmu bode nudila posetnikom celokupen pregled vseh čl. mineralnih vod, kakor namiznih, tako tudi medicinskih, in bode s svojo ekspozičijo opozorila na bogastvo, izdatnost in učinkovitost čl. čisto prirodnih vrelcev. Češkoslovaška svetovna kopalšča se na to razstavo pripravljajo kar

najvestneje, kajti hočejo zlasti inozemskim gostom predložiti upravičenost svetovnega slovesa. Na tej razstavi bo mogoče nadalje pregledati tudi čl. kopalšča, ki niso sicer svetovno znana, za to pa nudijo mirno, komodno in ozdravljajoče bivališče onim, ki v svrhu svojega ozdravljenja ne iščejo zelo frekventiranih mest, temveč streme si v miru pridobiti zdravja, ki so ga izgubili. Na

To in ono

NAŠA ŽALOSTNA SEDANJ ST.

V nemškem listu čitimo ta pretresljiv s is Pierre-a.

Svicaški meščanski hotel inserira v list: Penzija za pse tri do pet frankov na dan.

Tri do pet frankov, v francoski veljavi predstavljeno je to: petnajst do petindvajset francov.

Moja femme de chambre (sobarica) mi je povedala, da je prejšnje leto v neki tovarni šivala 9 ur na dan vojaške tekovalke in dobila za to 300 frankov na mesec.

V Rue Ranelagh, milijonarskem delu mesta, visi v neki papirni trgovini ta-le oglas: 50letna žena, vojna vdova, želi pospravljati in opravljaliti razna pota. Za uro dva franka.

Včeraj ponoči, ko sem šel čez Place Fagalle domov, sem videl, ko se je počestno dekle ponujajo nekemu gospodu: Pet frankov, moj mali... tri franke, vzemi me vendar s seboj... Ko se je še vedno obotavljal je rekla skoraj v joku: »Zaradi mene, plačaj mi vsaj vročo kavo, več ne zahtevam...«

Svicaški meščanski hotel pa inserira: Penzija za pse tri do pet frankov na dan.

Delavec Toudouze, ki je obema svojima otrokoma prerezal vrat in pogljal sebi kroglice v glavo, je dejal, ko je bil zasilan v bolnici: »Blazen? Niti najmanj ne! Dvajset let se že peham in trudim in nisem prišel tako daleč, da bi obvaroval sebe in svoje otroke pred najgroznejšo lakoto. Je bilo to drekesto življenje!«

Ko je v moči od petka na soboto postalo nakrat silno mrzlo, so morali prepeljati več ko 20 napol zmrznjenih ljudi, ki so prenočili na klopih Champs-Elise-a, v bolnico.

izbiro so torej kopalšča za resno bolne, ki si bodo na podlagi podanih indikacij in nazoru podanih rezultatov zdravljenja, lahko izbrali kopalšča odgovarjajoča njihovim boleznim, kakor tudi rekonvalescente, ki si bodo zamogli izbrati kopalšča v svrhu njihovega okrevanja ter za posetnike, ki bodo imeli priložnost, izbrati si lepo poletno bivališče.

Svicaški meščanski hotel pa anonisira: Penzija za pse od tri do pet frankov na dan.

Metropolitanska družba (pariška podzemna železnica) je svojim nastavljenecem zopet strogo naročila, da ne trpe, da bi ljudje brez prenočišča v ducentih vdrlili v čakalnice železnice, kjer ostajajo na klopih do ene ponoči in je dostikrat mogoče te ljudi spraviti iz čakalnice le s silo.

Pred nočnim azilom v Rue Labat se je zbrala množica. Publika, večinoma nedorasli mladeniči, je asistirala boju, ki ga je imel v cunje zaviti mož z zahemarjenim pesom. Nekdo je iz prvega nadstropja vrvel na ulico zavitek odpadkov. In za ta zavojček sta se pretepala in grizla človek in pes...

Svicaški meščanski hotel pa anonisira: Penzija za pse, od tri do pet frankov na dan.

KAKO SO NASTALE KONCESIJE (NAŠELBINE TUJCEV NA KITAJSKEM.

Angleži se bore na Kitajskem v prvi vrsti za ohranitev pogodb in privilegijev. Če hočemo boj Kitajcev za njihovo neodvisnost pravilno razumeti, moramo vedeti, kako so nastale takozvane »koncesije«, nasebline tujcev, ki so sedaj gnezda upornikov.

Anglija je bila najprej zastopana po »Vzhodnoindijski družbi«, ki je posredovala trgovanje s Kitajci, predvsem trgovino s čajem. Sele ko je bil privilegij te družbe leta 1833 ukinjen, je nastopila Anglija sama. Njen glavni konkurent je bila že takrat Japonska. Takrat je torej pričela Anglija gospodarsko prodirati na daljni vzhod. Položaj tujcev je bil pa takrat na Kitajskem zelo težaven. Zakaj, dasi so bili Kitajci že dolgo časa v stikih z Evropejci, so bili zanje vendarle vsi inozemci »tuji vragi«, s katerimi niso hoteli

FILMSKI POSNETKI IZUMIRAJOČEGA INDIJANSKEGA PLEMENA.

Najlepša noga v S. Francisku in na najvišjih petah.

Razne konkurence v lepoti. Najlepše rokavice.

imeti ničesar opraviti. Inozemski trgovci so smeli stanovati samo v nekem mizerem predkraj. Kantona, bili so splošno zaničevani in pravzaprav brez vsakih pravic. Se po vojni »radi opija«, ki so jo vodili Angleži zoper Kitajce od leta 1840 do 1842, je prišlo do fiksnih pogodb, pri katerih so participirale razen Anglije tudi Francija in Amerika. Na podlagi teh pogodb so se jele ustanovljati v otvorjenih lukah naselbine tujcev. Sprva jih je bilo samo pet. Pa tudi dandanes jih ni niti 50, k temu je prištetih še kake tri tucate prostih trgov na vsem ozemlju 400-milijonskega naroda, ki so pristopni tujcem in na katerih uživajo eksteritorialnost. Te koncesije so bile potrebne, ker je mogla v ogromni deželi vlada samo na ta način garantirati inozemcem varnost. Seveda je vodila Kitajce pri tem tudi želja, da tuji ne bi bili pripušteni povsodi.

V koncesijah je bila uvedena samouprava,

ki je bila od kitajske vlade popolnoma neodvisna, dasi so spadal pod njeno kompetenco tudi Kitajci, če so hoteli živeti v naselbini. Tako so nastale majhne težave v državi, ki so se vedno razširjale ter vplivale vedno bolj na kitajsko gospodarstvo. Njihov pravni položaj pravzaprav ni bil nikdar popolnoma jasen, vsled česar je prišlo pozneje do najrazličnejših zapletljivosti. Tako se je razvil Sangaj, ki je bil, ko je bil otvorjen za Evropejce, neznatno kitajsko mesto, jako hitro v gospodarsko glavno mesto Kitajske ter je dandanes milijonsko mesto. Anglija si ni rezervirala v pogodbi nobenih pravic, tako da so se smeli že od začetka naseljevati v Sangaju tudi Neangleži. To so izkoristili Amerikanci, katerim so sledili drugi narodi, med njimi prav kmalu tudi Nemci, in tako je postal Sangaj mednarodna naselbina, v kateri je igral pa pač angleški element odločilno vlogo. Samo Francozi so ustanovili list-

no kolonijo ter so vztrajali do najnovejšega časa trdovratno na svojih pravicah. Amerikanci so bili bolj za mirno penetracijo. Zato se pa obrača dandanes sovraštvo Kitajcev v prvi vrsti proti Angliji, ki se bori sedaj za svojo kitajsko trgovino, ki bi bila z izgubo privilegijev skoraj popolnoma izgubljena.

STEINACH IN ALIMENTACIJSKA TOŽBA.

Odkar se je ponesrečil znani poizkus s šimpansino, se je zdela, da je prišla Steina-

Sedaj pa se je pripetilo v Islandiji nekaj, kar je možakarja zopet rehabilitiralo in kar se mora označiti končno kot pozitiven uspeh, čeprav ne vem, kaj bodo rekli k temu legiti-

Torej neka vaša občina v severni Islandiji je tožila zdravnika dr. Jonasa Sveinssona iz Haamstange, — ker je nekega 80-letne-

ga starčka »pomladile« — za odškodnino. Prosim, ne mogoče zato, ker je 80-letnega člana občine z operacijo pokvaril, naoprotno: ker se je operacija le predobro posrečila. Predvsem je dobil častitljivi starček nakrat tak apetit, da ga z določeno hranarino absolutno ni bilo mogoče zadovoljiti, vsled česar so morali občinski možje hranarino za starčka zvišati. Temu apetitu se je pridružil mladeniški nagon za udejstvovanje, zlasti na polju erotike. Ker leži oče starčka že več desetletij v grobu in ga torej občina ni mogla tožiti na plačilo alimentacij, je tožila zdravnika dr. Sveinssona. Kaj so lasje, ki so starčku zopet zrastle, kaj fotografije, ki dokazujejo, da je postal starček zopet mlad v primeri z uspehom pred sodiščem, če bo dr. Sveinsson namreč res obsojen na plačilo alimentov? Zakaj alimenti so pač nekaj, v kar je moral je marsikdo vreti, ki se je lahko miselno norčeval iz znanosti.

F. Britten Austin:

Pariška obleka.

III.

Na bližnjem cerkvenem stolpu je bila ura ravno deset, ko se je ustavil naš avto pred hišo, ki jo je označil gospod Dieulafoy. Stopili smo po treh stopniščih do Monnierovega stanovanja. Zanimarjeno dekle nam odpre vrata. »Gospod Monnier je odšel,« nas informira dekle, »toda gospa Monnier, njegova mati, je doma.« Morda želimo govoriti z njo? Da, želimo.

Odvede nas v sprejemnico, ki je bila ne-
mogoče of u enostavnost opo-
njala na gotov slog drugega cesarstva. Čeprav je bila oprema prav povprečna, vendar je napravljala vtis temeljite skrbnosti in snaznosti. Trenutek kasneje pride v sprejemnico ljubka stara gospa, ki je očividno povečala sebi ravnateljstvo skrb, kakor stanovanju.

»Ah, gospod Dieulafoy,« vzklikne smehljaje in z naraščajočo prijaznostjo v glasu, ko mu poda roko. »To je prijetno presenečenje. Upam, da ni vzrok vašega obiska kak-
ka malomarnost mojega sina v službi? Ne,« pravi smehljaje, to gotovo ne more biti. Jules ni nikoli malomaren — on je najbolj natančen, najvestnejši človek.

»Milostljiva gospa,« odvrne Dieulafoy, »toda moramo najti vašega sina še mogoč. Pravite, da je v klubu? V katerem klubu?«

»V Prokopovem klubu, Rue Royale,« odvrne gospa. »Gotovo ga najdete tam, gospod Dieulafoy.«

Oglasi se Quentin Quayne

»Pravite, da je tam vsak večer, milostljiva?« Gospa Monnier se ozre nanj presenečena nad tem, da jo izprašuje tujec.

»Da, gospod. Tani šanira — vsako noč, — bogve, kako dolgo.« Gospa se nasmeje. »Je pravi fanatik šaha, koninkokrat sem mu že rekla to.«

»Oprostite, da vas vprašam,« nadaljuje Mr. Quentin Quayne, »toda poznate mogoče kakoga prijatelja svojega sina?«

Stara gospa odkima.

»Ne, gospod. Mislim, da moj sin nima prijateljev, razen nekaj drugih šahovskih entuzijastov in te najde le v klubu. Tukaj ne sprejema nikogar. To pa iz obzira do mene. Ve namreč, da nisem več tako mlada, da bi mogla voditi gostoljubno gospodinjo.«

Gospod Dieulafoy vzame svoj klobuk.

»Pojdimo, mr. Quayne,« pravi, »naprejš! Slovo od stare gospe prekine kratko, ostro zvonjenje.

»Mogoče je to gospod Monnier,« pravi polglasno Quayne.

Počakali smo trenutek, slišali, kako je dekle odprlo vrata in steklo nato v sprejemnico.

Planila je v sobo in nas prestrašila s svojo histerično bojaznijo.

»Gospa, gospa,« zakriči, »dva stražnika! Iščeta gospoda Monnier!«

Stara gospa se stresla vsa prestrašena.

»Dva policista!« ponovi počasi, kakor da ne sruje.

»Mojega sina? Toda Marija, zmotili ste se. Vprašajte še enkrat, kaj hočeta.«

Toda policista nista čakala na odgovor. Prišla sta ramo ob ramo v sobo, dve dolgi, ravni postavi, ki sta izgledali v belih suknjah kakor dvojčka.

»Gospa Monnier?« vpraša eden in se obrne do male stare gospe.

»Da, gospod.«

»Imava povelje, da aretirava gospoda Julesa Monnierja; v imenu postave, preiskala bova stanovanje!«

Zenice stare gospe so se razširile od presenečenja. Nato se vzbudi v njej silna jeza. »Mojega sina aretirati?« vzklikne. »Toda... to je vendar blaznost! Zakaj neki?«

»Radi umora gđe. Angele Levassur iz gledališča »Folies Parisiennes«. Ustrelil jo je danes zvečer v njenem stanovanju.«

Mala stara gospa se stresla, nato pa se histerično zasmeje.

»Toda... toda... to je fanatičnost!« zakriči. »To vendar ne more biti moj sin, ki ga iščete. To mora biti kdo drugi, ki mu je ravno tako ime. Moj sin vendar ne pozna te gospodične Angele. Svoj živ dan še ni govoril z nobeno igralko! Vi ste priča za to, gospod Dieulafoy.« Obrne se k njemu. »Ali ste kdaj vedeli, da išče moj sin družbo igralk? Seveda ne!«

Njeno razburjeno obnašanje ni bilo narejeno. »To je vendar grozno! Gotovo ni to moj sin, ki ga iščete! Na napačni sledi sta, gospoda!« Napravila sta ogromno napak!«

Policist pomoli pred njo robc. Videl sem, da sta bili v oglu vstati črki J. M.

»Poznate to, gospa Monnier?« vpraša.

Gospa vzame robc, ga ogleduje in smrtno prebledi.

»Da,« zajecija, »da... to... to... je... last... mojega... sina...«

»Našli so ga poleg trupla gospodične Levasseur,« pravi policist. »V ostalem ni nobene dvoma. Vam seveda ni znano, da je imel gospod Monnier že pol leta razmerje z gospodično Levasseur. To je znano tudi njeni hišni. Danes ponoči jo je ustrelil in nato zbežal, predno ga je mogel kdo zadržati.«

Uboga stara gospa se je zgrudila. »Mr. Quentin Quayne jo je ujel in jo spremil do stola. Toda njenim mukam še ni bilo konca.

Pozvonil je telefon. Policist dvigne slušalko. »Halo... da... Kaj?... Beaujonska bolnica?... Da?« Posluša »Moj Bog!« Nato se obrne do uboge gospe Monnier.

»Milostljiva,« pravi in v glasu mu zazveni sočutje. »Obžalujem, da vam moram povedati: Gospod Monnier se je ob dečutih zvečer ustrelil v Champs Elysées. Sedaj je v beaujonski bolnici. Je še pri življenju in če ga hočete še videti, ne smete izgubiti trenutka.«

Čeprav je bila nesrečna gospa skoraj brez zavesti, vendar je razumela vse. Dvignila se je z vidnim naporom.

»Odvedite me k njemu!« vzdihne in napravi kretnjo v zrak, kakor elepec.

»Moj avto vam je na razpolago, milostljiva,« pravi Quentin Quayne z usmiljenim glasom, kakor ga še nisem slišal govoriti, in jo odvede. (Dalje prih.)

Najboljši šivalni stroj in kolo

je edino le

na dom, obrt in industrijo v vseh opreman.

Istotam pletilni stroj DUBIED

Punk v razpisu b. oz. plačan.

Večletna garancija

Delavnica za popravila.

Kaka cena, tudi na obroke.

Josip Petelinc

Ljubljana

Med Prešernovega spomenika.

Serravallo

Žel znat China-vino

vzbuda voljo do jedi, okrepi živce, zboljša kri in je REKONVALESCENTOM in MALOKRVNIM zelo priporočeno od zdrav. šk. avtoritet. IZBORNI OKUS. Nad 10 000 zdrav. šk. priporočil. Dobi se v vseh lekarnah.

"GROM"

CARINSKO POSREDBNIŠKI IN ŠPEDI-ČIJSKI BUREAU

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.

Naslov korespondence: "GROM". Telefon tel. M. 43-4.

PODEUŽNICE: Maribor, Jesenice, Nakc.

Obeviha vse v to strobo spadajoče posle najhitreje in pod kulturnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. N. za ekspresne pošiljke.

Knjigovodkinja

bilancistka, samostojna moč z večletno prakso, večša korespondence in strojeopisja išče službo v mestu ali na deželi. Nastopi takoj. — Ponudbe prositi na upravo lista pod »Točnac«.

Kurivo!

Pogačnik, Bohoričeva 5.

(Tabor), Telefon 406.

Sostanovalca

iščem. 170 Din mesečno.

Kje, pove uprava tega lista.

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 para, debelo tiskano

Din 1.—

Ullstein's Weltgeschichte

8 knjig, elegantno vezane.

za Din 1200. — na prodaj.

Naslov v upravi.

Oddam

sobo za 2 gospoda. Elek-

trična luč. Kje pove uprava tega lista.

Preda se ceno

kompletni nemško-anglški slovar in nekaj angleških knjig. — Naslov pove uprava Nar. Dnevnika.

Premog - čebin

Wellava 1/II. - Telef. 44.

Se priporoča za tisk vseh trgovskih, obrtnih, industrijskih in uradnih tiskovin. Lastna knjigovoznica. TELEFON ŠT. 552

TISKARNA MERKUR

TRGOVEKO-INDUSTRIJSKA D. D.

LJUBLJANA, Simon Gregorčičeva ulica 13.

Tiska časopise, knjige, brošure, cenike, tabele, statute, vabila, letake, lepake, posetnice i. t. d. TELEFON ŠT. 552